

کلیلی ووشهکان: برۆکرسیف، نه سبیکت، تیلیک و نه تیلیک، خویندنهوهی سنوردار، بنیاتی برۆکرسیف

پیشهکی

تا نهه کاته وهک ناگادارین، باسیکی نهوتو، که تاییهت بیته به کاتهگورییهکی نهسپیکتی گرنک، به ناوی "progressive" - که شهکردن "هوه، نییه، نهوهی ههیه و نه لایهن زمانهوان و نه نامهی ماستهر و دکتوراکاندا باسکراوه نه ژیر ناوی "بهردهوام" دا جیگهی کراوتههوه، زۆریهی زمانهوانهکان "نهسپیکتی برۆگریستی رابردوو" یان نه ژیر ناوی "رانهبردووی بهردهوام" دا داناه. ته نانهت نه زمانهکانی تریشدا نهو باری سهرنجه کهم تا زۆریک نه سهردهمانیکدا بهدی دهکریته، دواتر نهوه گۆرانکاری به سهردا هاتووه و که یونه نهو برۆیهی، که ههر زمانه و خاوهنی کاتهگۆری برۆگریستی تاییهت به خویهتی، نهوه نه لای دهستهی دووهی زمانهوانه فارسهکان بهدی دهکریته، بهردهوامیهتی نه کیلگهی نهسپیکدا بهرانه به زاروهی "نیمپیرفیکتیف" ی نینگلیزی هاتووه، بهردهوامیهتی دوو لقی لیدهبیتهوه، بهکیکیان برۆگریست و نهوهکهی تر نا- برۆگریسته، نهو دووانه ناچنه سهه یهک، بۆیه نابنه هاوواتای تهواو و ناگریته نه شوینی بهکتردا بهکاربهینرین، کهواته، کهرچی ههردوولا نه مهوادی نهسپیکتی نیمپیرفیکتیفدا کاردهکهن، نهوه ناگهیه نیته، که به فۆرمی نهسپیکتی برۆگریست نه رابردوودا بگوتریته، "کاری رابردووی بهردهوام"، بهردهوامیهتی دوو جوهر، کاتی و هههمیشهیی، نهو دووانه ناچنه تایی هه مان تهرازووهوه، بۆیه نیمه نهه باسه بو تووژینهوه نه کاتهگۆری نهسپیکتی برۆگریست تهرخان دهکهین، بهو هیوایهی بتوانین هه ندیك زانیاری تازه سهبارته بهو کاتهگۆرییه بههینه پیش چاو، هه رنا بناخهیهک یان دههگایهکی گهتوگو نه سهه نهو کاتهگۆرییه گرنکه بههینه سهه پشته، تا کهسانی تر، کهه که لیتهک مایته پریکه نهوه.

گرنکی و رۆلی برۆگریست نه زماندا کاتی که به دهه دهه که ویت، که بهته ویت به ههر هوکاریکه وه بیته، دهقیکی دیاریکراو نه نینگلیزییه وه وه برگیریه سهه زمانی کوردی، یان به پیچه وانه وه، کهواته نهوه بهراوردکارییه، که دههگا نه سهه گه لیك کیشهی نابهرچاو دهکاته وه. بنیاتی سیمانتیکی فۆرمی برۆگریست به تاییهت نه رابردوودا نه بنیاتی سیمانتیکی ههر فۆرمیکی تری تیئسی نا- برۆگریست نه رابردوودا جیاوازه، بۆیه، سهه به خوی کاتهگۆری برۆگریست نه گهه نهو نیشانانهی، که خویندنهوهی برۆگریست دههه، پیویست دههه، نه کاتی وهه رگیران و بهراورددا دهه دهه که ویت، نهو واتا و بهها سیمانتیکییهی ناوهه رۆکی دهه برینیکی برۆگریست دهه دهه بریت نهو واتا و ناوهه رۆکه نییه، که دهه برینیکی تری نا برۆگریست دهه دهه که نیته. بهو جوهر، نیمه به دهه ریژی نیه نهه تووژینه وهیه، هه وئده دهه نهه پیشان بههین، که کوردی دهه توانیته نهه ریگهی جیاوازه وه نهسپیکتی برۆگریست دهه برینیت. نهه تووژینه وهیه، زیادتر باس نه برۆگریستی مۆرفۆسینتاکیکه لی، پارافریزی و به شیوهیهکی سیمانتیکیش دهکات، که تییدا فیچهه سیمانتیکییهکانی برۆگریستی کوردی نه بهرچاو دهه بریت، دواتریش لیکنانه وهی برۆگریستی کوردی، چونکه بنیاتی نهو کاتهگۆرییه جوهریکه نه بنیاتی ناوژ.

له رابردوو و نا-رابردوو دا پروگريسى كوردى، ته نيا له گه ل نهو تينسانه روودهدات، كه تييدا هردوو كارى سهرهكى و نا-سهرهكى نيشانهى ريكهوتن وهردهگرن، وهك زمانى فارسى، پروگريسى كوردى هه مان تاييه ته ندى هردوو كارى ئاووزى نه سپيكتى و بنياتى زنجيرهى كارى پيشان دهات، دواتر ده پرسين، ئايا تينسى پروگريسى كوردى، كارى نه سپيكتى ئاووزه يان زنجيرههيك له بنياتى كارى؟ ده بيت له دوو لاه وهه بتويژيته وه، يه كه م مؤرفو-سينتاكتيك و ليكدانه وهى سيمانتيكى پروگريسى كوردى، دياره زور ليكچوون و شتى ترى لهو جوړه هه ن، كوردى وهك زمانه كانى تر ريگهى جياواز دهگريته بهر و توانستى پيشاندانى پروگريسى هه يه، ئينگليزى "be+verb + -ing" به كارد هينيت تا پروگريسف پيشان بدات، نه وه له كورديدا گهرچى تا رادههيك هاوشيوهيهيك بهدى دهگريت، له برى نه وه كوردى چه ندان ريگهى جياواز دهگريته بهر تا نه سپيكتى پروگريسف له رابردوو و نا-رابردوو دا ده برپيت. دهگوتريت، نهو زمانه نى پروگريسى به ريزمانيكراويان نييه، هه مان ئامير به كارد هينن، كه بو كرده وهى نه ريتى به كارد هينريت. له كورديدا، فوړمى كاره كه تاكه سهرچاوهى نهو زانباريه نييه، كه خوئنده وهى پروگريسف پيوست دهكات. نييه له نه م توژينه وهه دا هه وئدههين، نه وه پيشان بهدين كه كوردى له زور رووه وهك فارسى و ئينگليزى رهفتاردهكات، فوړمى پروگريسف له رانه بردوو دا هه ميشه په راويزيه، ته نيا لهو باراندا نه بيت، كه فوړمى تينسى دياريكراو ده بيته وه لام بو پرسياريك، له وينه ي:

(أ) باير چى دهكات؟ باير نان دهخوات.

وه لام بو نهو پرسياره ي له (أ) دا كراوه، دوو خوئنده وهه هه ئدهگريت، به ليكدانه وههيك، كه مه بهست كاتى قسه كردن بيت، نه وه خوئنده وهى "is-v-ing"، وهردهگريت، كه خوئنده وهى نه ريت له دهست دهات، به ليكدانه وههيكى تر، نه گهر مه بهست هه ميشه يى بيت، به رانه بهر به "V + s = eats" دهه ستيتيه وه، كه خوئنده وهى پروگريسف ون دهكات. به پيچه وانهى خوئنده وهى يه كه مه وه، Jespersen زاراوههيكى وهك تيورى "چارچيوه-كات" به كارد هينيت، ليكدانه وهه كانى خوى سه بارهت به واتاى فوړمى پروگريسف به گه شه گردنى ميژووه كه يه وه ده لنييت، له م باسه دا كه له دوو به شى سهرهكى پيكديت، هه وئدههين وه لامى پرسياره كان بهدينه وهه و نه وهى گوترا له واقيعدا بيسه لينين، خسته نه رووى گرنگزين نه نجامه به دهسته اتوووه كان و ريز كردنى سهرچاوه به كارها توووه كان و پوخته ي توژينه وهه كه به زمانى كوردى و عه ره بى و ئينگليزى كو تايى نه م هه وئيه.

به شى يه كه م

1 پروگريسف

1.1 پيناسه و ميژوويهكى كورتى نه سپيكتى پروگريسف

به شوين (1980) daLjung پيناسه و بوچوونى جيا سه بارهت به پروگريسف دهخهينه پيش چاو، بو نموونه، به لاي زمانه وان (1924-1931) Jespersen هوه، نهركى سهرهكى پروگريسف يان نه وهى پيى ده لينن: "دريژكراوه-

"Expanded"، ئهو فۆرمانه، كه وهك "چوارچێوهی - کات - time-frame" و ئهوهی پێوهندیی به ههندیك رپوداوی تروه ههیه، Jespersen ناماژه بۆ ئهوه دهكات، كه پرۆگريسفی "ئهم رۆژانه" راستهوخۆ له "be + present participle" هوه نه هاتوو، به ئكو له "be + on + verbal noun" هوهیه، بۆ نموونه، له "He is on writing" هوه هاتوو، كه هه مان وانا دهگهیه نیت. ئهو بیرانه له لایه ن زمانهوانی تری وهك Mosse بيشهوه پيشكەش كراون و، ده نیت: مودی پرۆگريسفی ئینگلیزی بهردهوامی "be" یه. "be + present participle" و بنیاتی "on + verbal noun" ته نیا پشتگیری تهواو كهر دهكات. (Jespersen, 1931:178-179)، ده نیت "به تیروانینی من پيوسته پیناسه یهك به دهستبهینین، كه گونجاویت له زوربهی زۆری بارهكاندا، ئهگهر ئیمه له بنیاتی "on-ing" یهوه دهستیپیهكین، بۆ نموونه، "he is (was) on hunting". ئهوه، له كوردیدا، به شیوهیهکی سیمانتیکی دهردهبردیت و ریگهیهكه لهو ریگه یانهی بیزیا دهی زمانی دوو خویندنهوه هه لدهگریت، بویه، له "ئهو راودهكات"، ئهگهر بارودوخه كه كاتی بیت، خویندنهوهی پرۆگريسف وهردهگریت و مه بهست "ئهو له (كردهی) راو دایه"، به لام ئهگهر مه بهست "نازاد راو كهره" بیت، خویندنهوهی نه ریت وهردهگریت. كهواته "راو كهرن" وا دهبینریت وهك ئهوهی جوړیک بیت له چوارچێوه به دهوری شتیکی تردا... به شیوهیهکی ریزهیی، وا دهبینریت وهك ئهوهی ماوهیهکی دووریت له گه ل هه ندیک هه قیقه تی تردا. سه بارهت به نا- تهواو بوونیش Jespersen, incompletion باوه ری وایه، كه ئهوه "ماوه دووری كات نییه - period of time"، ئهوه ناتهواو بوونه، به لام كردهوه یان بارودوخی جیگیر به هوی خودی كارهكوه جه ختی له سه ر دهگریتهوه، له لایه کی تروه، فۆرمی ساده قسه سه بارهت به شتیك ناكات به ئكو قسه له سه ر خودی كردهوه و بارودوخه كه دهكات.

Jespersen وا هه ست دهكات، كه تینسه دریزكراوه كان "زۆر جار ناماژه بۆ گۆرین transitory دهكهن، وهك ئهوهی پێچهوانه بن له گه ل بارودوخی جیگیر" —، بارودوخه جیگیره كان به هوی فۆرمی ساده یان نا-دریزكراوه كانه وه دهردهبردین"، (Jespersen, 1924:279) له (Ljung, 1980: 7) هوه، به لای زمانهوان (Krusinga, 1922:94) له (Ljung, 1980: 7) هوه، به پرۆگريسف دهگوتریت "تاكه بنیاتی ریکخراوی سیسته ماتیکی، كه به شیوهیهکی سه رهکی كارهكات تا نه سپیكت ده بریت"، و "پرۆگريسف بۆ ده برینی ئهوه به كاره هی نریت، كه كردهوه یان بارودوخه كه وا ببینریت وهك ئهوهی، كه له گه شه كردندا بیت، واته بهردهوامه"، به لای (Poutsma, 1926:318) له (Ljung, 1980:7) هوه ئهركی سه رهکی و بناخهیی پرۆگريسف (كه پێی دهگوتریت فۆرمی دریزكراوه) بۆ ده برینی دووریه تی یان دووباره بوونه وهیه، بهو شیوهیه، له گه ل رپوداوه كور تخایه نه كاندا دووباره بوونه وه و بهردهوامی رهفتاری لا په ر separate ده رده بریت، له لایه کی تروه، ده نیت: "مه بهست له پرۆگريسف ده برینی كرده وهیه كه، وهك ئهوهی به ردهوام بیت و ئهوه به كار هی نانی دوومه". به لای (Poutsma) پوختهی قسه كان نه وهیه، كه "هیچ به كار هی نانیکی وه کیه کی له لایه ن نووسه ر و قسه كه ره كانه وه هه ستی پینه كراوه"، به لای Curme (1931:373) هوه، پرۆگريسف ده رده بردیت، تا "ئه سپیكتی به ردهوام ده بریت"، و هه ندیک جاریش ده نیت: كه "زۆر جار پرۆگريسف به هه ستردن تومه تبار دهگریت" و "له وهدا له فۆرمی ساده جیاوازه، كه هیزی

مۆدائی ههیه"، هه موو له سه ر نه و رایه ن که نه و بارودوخه ی به هوی نه سپیکته وه باس ده کریت له چوارچیوهیه کی کاتی، واته سنورداردا باسی بارودوخیک ده کات، که ده بیته سه ره تا، ناوه راست و کوتایی له خو بگریته، به لام ناوه راست له هه مووان زه قتره. (Curme, 1931:373) جیاوازی له نیوان نه و دوو رسته یه دا، (أ) "نازاد من بیزار ده کات. Azad bothers me." (ب) "نازاد خه ریکه من بیزار ده کات. Azad is bothering me."، نه وه دایه، که یه که م باس له هه قیقته ده کات، چونکه فۆرمی تینسی رانه بروو وه ک "هه قیقته" (ت) به کارهاتوو، له کاتیگدا (ب) وه ک باری سه رنجی گله یی و نارازی ده بینریت، و بو کاتیکی دیاریکراو، فۆرمی ساده "ناسایی کرده وه یه ک پیشان ده دات وه ک هه مووی" و هه روه ها ده شیت "بیری ک ده ربیریت وه ک هه قیقته تی/راستی گشتی" (...) "کرده وه یه ک وه ک نه ریت، عورف و تاییه تمه ندی" (هه مان سه رچاوه و لا په ره). Curme وا بیر ده کاته وه، که جیاوازی له نیوان بنیاتی نمونه کانی پرۆگریشف و به رانه به ره که ی نا- پرۆگریشف دا نییه، بو نمونه:

(أ) من له شیکاگو ده ژیم. "نه که ره مه به ست گواستنه وه ی شوینی ژیان بیته بو شیکاگو و بو هه میسه"

رسته ی (أ) نه ک (ب)، رهفتاری نه ریتی له کاتی نیستاندا ده رده بریت" (Curme, 1931:375)، دیاره، نه وه ی ده گوتریت سه بارت به رسته ی (ب) راسته، به لام بو (پ) نا. به لای (Zandvoort, 1962:37) هوه، پرۆگریشف "نیمپیریفت یان نه سپیکتی که ماوه ی هه یه" و "نامازه بو کرده وه یان چالاکیه ک ده کات وه ک نه وه ی له پرۆگریشف (گه شه کردندا) بیته و سروس تی پرۆگریشف "داینامیکیه" و فۆرمی ساده ی "ستاتیک-جیگیره" و به لایه وه جیاوازی له نیوان:

(پ) له نه مستردام ده ژیم. I live at Amestrdam ÷

(ت) نیستان من له گه ل ناموزاکه م دانیشتووم. I am staying with my uncle.

نه وه دا کورت ده بیته وه، وه ک نه وه ی له نیوان "چالاک یه ک، که چاوه پروان ده کریت بیکوتایی بیته" و "نه وه که ی تر به ماوه دوو رییه کی سنورداره وه"، واته، ماوه دوو ری یه که م بیسنوو و نه وه ی دووم سنورداره" (Zandvroot, 1962:38) سه رنجی نه وه داوه، که "له باری کاره دیاریکراوه کاندنا، که له خودی خویناندا به رده وای یان ماوه دوو ری ده رده برن، وا ده رده که ویت جیاوازییه کی که م هه بیته له واتادا له نیوان فۆرمه ساده و پرۆگریشفه کاندنا، وه ک له (ج) و (چ) دا هه یه:

(ج) بووکه که جلی ناوری شمی سپی له به رکرد.

(چ) بووکه که جلی ناوری شمی سپی له به رده کرد. The bride was wearing a dress of white silk.

(1) ده کریت به دننیا یییه وه جه خت له سه ر نه وه بگریته وه، که فۆرمی تینسی رانه بر دوو هه میسه له دوکیومینته کانی بواری یاسادا به کار ده هینریت، چونکه ده تاونریت به هوی وه جه خت له سه ر هه قیقته بگریته وه، بویه نه و فۆرمه وه ک سیفته و نه ریتی قسه که ریش مامه له ده کریت، به پیچه وه نه وه فۆرمی تینسیکی دیاریکراو هه ر کات له پرۆگریشفدا بوو، وه سفی بارودوخ ی کاتی ده کات، بویه ناتوانیت وه سفی هه قیقته تیکی هه میسه یی بکات، بویه نابیته نه ریتی بکه ری رسته که، بو نمونه: "جگه ره ده کیشیت" ده بیته "جگه ره کیش" چونکه وه سفی هه قیقته تی "جگه ره کیشان" ده کات، که ده شیت ماوه یه کی دوو ر و دریز ببیته به شیک له رهفتاری بکه ر، به لام، "وا جگه ره ده کیشیت - is smoking" نابیته "جگه ره کیش"، چونکه وه سفی هه قیقته تیکی زور کورت خایه ن ده کات.

باوهپى وايه كه پسته كانى وهك (ح) و (خ) يش:

(ح) ههست به هيلاكى دهكهم. I feel tired.

(خ) وا ههست دهكهم هيلاكم. I am feeling tired.

جياوازن له هاوپى نا-پروگرېسيفه كانيان، له وهدا، كه "زيادتر وهسفين" و پيشنيازي نه وه دهكات (1962:39) كه "تاييه تمه ندى دايناميكي پروگرېسيف واي ليدهكات به شيويههكي تاييهت گونجاو بيت بو به كارهيئان له دهقى وهسفى و سوزيدا" Zandvoort نه وه ناگاداره، كه كاريكي دياريكراو به شيويههكي ناسايى له سهر جيسابى واتا كانيان له گهل پروگرېسيفدا بيكه وه روونادهن، نه و كارانه ويايى لى چاوه پروان دهكريت وهك نه وهى "بيري جيگيرى/سته يتيش" ي دهبرن. بو نموونه: "باوه كردن"، "سهر به ... بوون"، "تيدابوون"، "زانين"، "تيگه يشتن"، و واي ده بينيت، كه هه نديك كار له سه نتهرى واتا كانياندا" له گهل پروگرېسيفدا روونادهن.

يه كيك له تاييه تمه ندىه كاني پروگرېسيف نه وهيه، كه ده توانريت له بواري تاييه تمه ندى كاتي رووداوه كه دا ليك بدرتته وه، به لاي (Joos, 1964:107) هوه فوومى پروگرېسيف "نه سپيكتى كاتي ده رده برت"، كه له نينگليزيدا ده شيت بگوتريت "نه سپيكتى نيشانه نه كراو"، كه سروشتى رووداوه كه ديارى ناكات و "ده توانيت به شيويههكي كروكي پروگرېسيف، سته يتيش، به رده وام يان پچر پچر و... بيت، سه بارهت به پروگرېسيف ههروه ها وا ده بينريت وهك نه وهى، كه واتاي نه سپيكتى كاتي "سنورداننى ماوه دوورى بيت" (1964:113)، به لاي Joos هوه زور كار هه ن، كه ناسايى واتاي فهرهه نكيه كانيان نه گونجاوه له گهل نه سپيكتى كاتي"، نه و كارانه گروپ يان پول دروست دهكهن، كه وهك كاري بارودوخى "status verbs" نامازهيان بو دهكريت (1964:116). و نه وانه به سه ر دوو گروپدا دابهش ده بن، بو نموونه، (أ) نه و كارانه نامازه دهكهن بو "بارودوخى فيزيكى، بيري/زيهني، يان هه ئويستى سوز و عاتيفى، بو نموونه: بينين، تيگه يشتن، رقليبوون، ليكچوون و (ب) نه و كارانه پيوهندي ده رده برن، بو نموونه: ليكچوون، له خوگرتن و... يه، (1964:118. -119).

به لاي زمانه وان (Allen, 1966:21) هوه نهركى سه رهكي پروگرېسيف - دريژكردنه وهيه - expanded و بريتييه له ده بريني "چوونه سه ريه كي - Overlapping" نه و بيره له گهل بيره كاني Jespersen دا ناكوك نييه، كه بيري "چوارچيوه - كاتي" ده خاته روو، "چوونه سه ريه كه كه Allen ته نيا چوونه سه ريه كه كه كاتي نييه، به لكو ناميريكي ريزمانييه، كه به هويه وه قسه كه ريك ده توانيت نه وه پيشان بدات، كه ته نيا يهك رووداوه به رچاو دهكريت، تا به شيويههكي ديار نامازه بو رووداويكى تر وهك خائيك له كاتدا بكات:

(د) جوون شهوى رابردوو سه يري ته له فزيونى ده كرد و ماري نامه ي ده نووسى.

وهك ده بينى نه وانه جياوازن له نموونه ي ترى نا-پروگرېسيف، به پيشنيازي نه وهى، كه لي ره دا هه نديك ناوبه ند پيوهندي له نيوان predications به شه كارييه كاندا هه يه، كه ده ري ده برن" يان هه نديك ناوبه ند پيوهندي له نيوان نه و دوو به شه

کاربیه و هه ندیگ چرکه ساتی کاتدا هه یه، به واتایه کی تر ئه و دوو رووداوه هاوکاتن، چونکه ههردووکیان ده چنه سهر هه مان نامازه کردنی کاتی.

له راستیدا ناتوانریت جیاوازی له نیوان فۆرمی ساده و پرۆگریسفا ته نیا له بواری ناماده بوون و نه بوونی هوکاریکی تاکه وه لیكبدریته وه، به ئكو زیادتر به هو ی چه ندان هوکاره وه بریاری له سهر دهدریت، یه کیك له و هوکارانه به تایبهت له كوردیدا ئه وه سروشتی سیمانتیکی کاره که یه، بو نموونه، نه كشنسارتی کاره که یه (واته جوړی بارودوخ یان جوړی کاره که)، لیره دا ده بیته وه وهش بزانی، که دیاری کردنی کاره کان بو پرۆگریسفا بهس نییه، بو یه زۆربه ی زۆری "کاره کان" پشتر به سهر دوو گروپدا دابه شکران، ئه وانیه له گه ل پرۆگریسفا رووده دن و ئه وانیه ش، که له گه ئیدا رووناده ن، سهر که وتوو نه بوون، هوکاری نه وهش ده گه ریته وه بو نه وه ی، که واتای ههر پریدیکه تیک ده شیته له بارودوخیکه وه بو یه کیکی تر به پی جوړی دهق و نیه تی قسه که ر بگوردریت، که واته ئاسته مه بتوانین پیرفیکتی ساده و پرۆگریسفا له بواری پۆلی کاره کانه وه جیا بکه یه وه. نه وه ی له و بواراندا له کوردیدا پیره و ده کریت، پۆلی واتا کانه.

به شیوه یه کی زۆر به ربلاو واتای ئیمپیرفیکتیف به هو ی فۆرمی "پرۆگریسفا" وه داده پۆشریت، نه وه له زمانه هیندونه و روپیبه کان، و به تایبهت له کوردیدا، باش پیره و ده کریت، کاتیك، که ئیمپیرفیکتیفیه تی ههر فۆرمیکی تینسی رابردوو به ئه سپیکتی پرۆگریسفا ده رده بردریت، به لام له فۆرمی تینسی رانه بردوو دا هه ردوو ئه سپیکتی پرۆگریسفا و نا- پرۆگریسفا له دهقی جیاوازا ده رده وام رووده دن، نه وهش له ریگه ی ناوبه ند پیوه ندی له نیوان تایبه تمه ندیه تی سیسته می ئه سپیکتی وه له هه ردوو زمانی ئینگلیزی و کوردیدا جیه جی ده کریت. به تایبهت له زۆربه ی زۆری ده قه کان و به شیوه یه کی به ربلاو، بو نموونه، له زمانی هیندی و زمانه هیندونه و ئاریبه کان زیادتر له زمانه کانی تر پرۆگریسفا به کاره هینریت، هوکاری جیاوازی به کارهینانی پرۆگریسفا له زمانی ئینگلیزی دا به به راورد به زمانه کانی تری وه ک هیندونه و روپیبه کان، نه وه یه، که له دووه دا ئیمپیرفیکتیف به شیوه یه کی زۆره ملی Obligatory نیشانه کراوه، به لام له ئینگلیزی دا ته نیا پرۆگریسفا نیشانه کراوه، باقی ئیمپیرفیکتیفیه کانی تر ئاسایی نیشانه نه کراون، و نه وه کوردیش ده گریته وه، به تایبه تمه ندیه کی جیاوازه وه، که له کوردیدا زیاده ی زمانی و دهق ئه و دووانه لیک جیا ده کاته وه.

Langacker فۆرمی کاره دیاریکراوه کان دیاری ده کات و "پرۆگریسفا progressive"، به و ریگه یه ی لای خواره وه دیاری

ده کات:

پرۆگریسفا له مه ودا ی ماوه ی به رده و امیدای باسی بارودوخه کان ده کات، له تیگه یشتنی کاتدا، ئه رکی پشکنین و دۆزینه وه ی سهره نجام بو به ده ستهینانی بنیاته ئاوزه کان ده دات، پرۆسه یه کی پیچه وانیه له گه ل به رانه ره که ی و پیوه ندی کاتی به هو ی "پروفایلی کاتی" یه وه یه، دیاره، پرۆگریسفا و دیاری ده کریت وه که نه وه ی تیگه یشتنی ماوه ی کات به هو ی نه وه وه بیته. کاره کان به شیوه یه کی جیاوازی له به شه کانی تری قسه کردن کار ده کهن، بو نموونه، روودای داینامیکی ده رده برن، که ده توان سروشتی کاتی کاره کان لیک بده نه وه، راسته وخو به هو ی سیسته می تینسه وه "کات" دیاری ده کهن. تایبه تمه ندی نه خشی

و ناشکرا یان به هوی دهفتهوه دهرین (...) به کارهینانی نه ریت جه خت له وه دهکاتهوه، که نهوهی دهره بپردریت له رسته کهدا له زۆریه ی زۆری نهوه (هه لومهرج) انه دا پرووده دهن.

به پێچهوانه ی تایبه تمه ندیه تیی بیری "پیرفیکتیفتی" یه وه، تایبه تمه ندیه تیی ههردووک "ئیمپیرفیکتیفتی" به تایبهت و "پروگریسیفتی" له زۆر بار و زوفدا، سه بارهت به دهر برینی واتای نه ریتی له هه موو زمانه کاندای گونجاون. لیه دا گرتیک دیته پێشه وه سه بارهت به بریاردان له سه ر نهوهی نایا دهر برینیکی دیاریکرا و له بهر چاوبگریت وه که نهوهی به ته وای کاته گۆریه کی زۆر ملیی مۆرفۆسینتاکتیکی ریزمانی بیت له دهقیکی گونجاودا یان نا، به واتای نهوهی نایا له زمانی دیارکراودا نه ریت به ریزمانیکراوه یان نا، یان وه که فۆرمیکی سه ربه خو نمونه ی کاریبه، له هه ندیک باردا نهوه جیگه ی له سه ر وه ستانه سه بارهت به وهی نایا نهوه کاته گۆریه کی لاوازی به ریزمانیکراوه یان چی؟، بویه زۆر جار نهوه بیر له بنیاتیک پیکدیت، که ئاسته مه بتوانی واتاکه ی له پیکهینهر و رهگهزه کانییه وه هه ئهینجیت، نهوه راسته له گه ل ههردوو کاته گۆری نه ریت و پروگریسفا. (Dahil, 1985:96) به و شیوه یه باس له دروستبوونی نه ریت له زمانه کاندای دهکات، له زمانی نه ئمانی "pflegen + infinitive" له سویدیدا "brukar + infinitive" له زمانی ئینگلیزیدا "used + to infinitive" له نه ئمانیدا زاواهی فه رههنگی زیادتر گونجاوه، له کوردیدا ته نیا بنیاتی پروگریسفا له پاردوودا "ده- + قه د" و له پاردوودا به هوی بنیاتی سیمانتیکی فۆرمی تینسی پانه بردووه، له گه ل به کارهینانی هه ندیک زاواهی وه که "هه موو پۆژیک"، "هه رده م"، "پۆژانه" و ... نهوه بیر دهره برن.

1. 4: پروگریسفا و جۆری بارودوخ

1. 4. 1: کاره سته تیتیه کان و پروگریسفا

له و بارانه دا، که نیشانه ی پروگریسفی دیار له سه ر کاره کاندای دهرناکه ویت، (به تایبهت نه سپیکتی پروگریسفی له کاره سته تیتیه کاندای)، دهر برینه کان خویندنه وهی جیاوازی و ئاؤز و مرده گرن، بویه له و بارانه دا که ئک له بنیاتی سیمانتیکی به شی کاری دیاریکرا و هه رده گریت. واته جیاوازی له نیوان پروگریسفا و نا- پروگریسفا زیادتر سیمانتیکی وه که نهوهی فۆرمی بیت، هه ر له بهر نه وه یه، که قسه کهر/گوییگری کورد که متر نهوه کاره کورتخایه ن و سته تیتیه قانه له گه ل فۆرمی پروگریسفا به ناویزه ده زانیت، وه که له قسه کهریکی ئینگلیزی، نه وه ش بۆ چه ند هۆکاریک ده گه ریته وه، یه که م، "ده -" وه که نیشانه ی ئیمپیرفیکتیفتی، بارودوخ دیاریکرا و کورتخایه ن بیت یان نا، "ده -" هه ر رووده دات، نهوه وا دهکات، که ده بیت توژی نه وه ی ورد بۆ واتای "ده -" بکریت، دووم، له کوردیدا که متر بیر له وه که ره سته زمانییانه کراوه ته وه، که ده کریت وه که نیشانه ی پروگریسفا مامه له یان له گه لدا بکریت، که هاوتا به نیشانه ی "ing-" پروگریسفی ئینگلیزی ده توانن ره قتار بکه ن، له کاتیکدا قسه کهری ئینگلیزی له دوو لاره هه ست به و جیاوازیانه دهکات، بۆ نمونه، له گه ل کاریکی وه که "دوژینه وه - find

بارودۆخی ستهیتیف. بهو جوړه دهشیت نهوه بگوتیت، که نهو رستانه ی تیکه لاون له نیوان "ستهیتیفیه تی" و "پروگریسیقیه تی" دا ده بیت وا وهر بگریین وهک نهوه ی وه سفی داینامیکی بکه ن زیادتر له ستهیتیفیه تی".

نه سپیکتی پروگریسیقی له کاره ستهیتیفیه کاندای، له باری نه بوونی نیشانه ی پروگریسیقی دیار، دهر برینه کان خویندنه وه ی جیاواز و ئالۆز وهر ده گرن، بویه لهو باراندا نهو کرده وه یه بو نیباتی سیمانتیکی کاره کان ده گه رپته وه. به لام له گه ل کاره دهسکه وته کاندای نهوه بو روودانی بارودوخه کان له چرکه یه کی تاکدا ده گه رپته وه. به لای (Falhasiri, 2012:992) یه وه، نهو بیر به ته واوی نه گونجاوه، و قسه کانی خو ی له سهر بریاری نه وانده ی فیری نینگلیزی ده بن و قسه که ره کانی زمانی دایکیش نیبات ده نییت، و گونجاوییه تی نه سپیکتی پروگریسیقی له گه ل نهو دوو کاته گوری کارانه به گونجاو ده زانییت، به واتای نهوه ی، فۆرمی پروگریسیقی له کاره ستهیتیف و دهسکه وته کان له رسته دا به کار ده هیین.

(أ) باپیر خه ریکه کلپه که ده دوزیتته وه. He is finding the key.

(ب) باپیر "وا" وه لامه که ده زانییت. ? He is Knowing the answer.

له هه ندیک باردا زمانی کوردی وهک زمانی نینگلیزی رهفتار ده کات^(ت) و له هه ندیک باری تر دا نا، جیاوازییه که نه وه دایه، که قسه که ری نینگلیزی به شیوه یه کی سیسته ماتیکی ده زانییت له کوی نیشانه ی پروگریسیقی دابنییت و له کویش نا، چونکه جیاوازیی ریزمانی له نیوان کاره کاندای به کار ده هیین، له کاتیکیدا له کوردیدا نهو کاره سته مه، نه وه ش ده گه رپته وه بو نه وه ی، که تا نه م کاته نهو نیشانه پروگریسیقیانه ی له م باسه دا دیاریکراون هه ستیان پینه کراوه، ته نانه ت باسیکی تاییه تیش له سهر پروگریسیقی به دی ناکریت، تا به هویانه وه پروگریسیقی نه نا- پروگریسیقی جیا بگریته وه، له لایه کی تره وه گرفت سه بارت به واتا و رهفتاری نیشانه ی نیمپیر فیکیقیه تی "ده -" سه ره لده دات، کاتیکی ده بیینی نهو نیشانه یه، که به رانه بر به "می -" فارسی ده وه ستیتته وه، ده چیته سهر هه موو کاره کان به بی گویدانه نهوه ی چ خویندنه وه یه ک وهر ده گرن، له به رانه بر دا له زمانی نینگلیزیدا ناکریت نهوه وهک کرده وه له رسته دا روویده ن. به هه رحال، له (أ) دا "دوزینه وه" له هه ردوو زمانه که دا ده توانریت له گه ل فۆرمی پروگریسیقدا بیت، بویه له م باره دا کوردی له گه ل نینگلیزیدا ریکده که ویت، و "خه ریکه" به واتای کرده ی ده ستپیکردن جوړیک له چالاکي سه بارت به پرۆسه ی دوزینه وه پیشان ده دات، وهک بریکاری نیشانه ی پروگریسیقی "ing- که به یارمه تی نیشانه ی "ده -" بیزیاد و که م هه مان واتای رسته ی به رانه بری له نینگلیزییه که دا ده گه یه نییت، سه ره نجام واده کات کاره که وهک رووداویک له پروگریسیقدا مامه لای له گه لدا بگریت. که واته پروگریسیقیه تی به شیک نییه له واتای کروکی نیشانی نیمپیر فیکیقیته ی "ده -"، نهوه ی نهو کاره ده کات نهوه مورفیمی "خه ریکه" یه، له له کاتیکیدا کاره که له (ب) دا "زانین" قسه که ری نینگلیزی ناتوانریت له فۆرمی پروگریسیقدا ده ری بگریت. بویه، وه رگریته ی نیشانه ی "ing- و وه رنه گرتنی ده کریت وهک پردیک بو دیاریکرنی هیلیک له نیوان کاره "ستهیتیف" و "نا-ستهیتیفه کان" دا به کار به یینریت، له کاتیکیدا

(1) زۆرجار به مه بهستی روونکرده وه ی زیادتر به باشی ده زانین په نا بو بهر به راوردکاریه ک له نیوان کوردی و نینگلیزیدا به یین.

سهبارت به نيشانهی "ده -" وا دهبنریت وهك نهوهی ته نیا وهك نيشانهی ئیمپیرفیکتیقیه تی مامه له بکریت نهك دهبرینی واتای پروگریس، بویه، مهرج نییه کارهکان له ههردوو زمانه کهدا، و له هه موو دهبرینه کاندای له گه ن نیشانهی "ing" له ئینگلیزی و "وا، خهریک، سهرقال، ئیستا، و نه... بوون" له کوردیدا بگونجین. له خویندنهوهی بارودوخی باسکراوا ده بیت "دهق" و "نیهت" ی قسه کهر به هه ند وهربگیرین، Yasuko چه ند نموونه یه کی له که سیکی وهك Kerns (1991) وهگرتهوه، و باوهری وایه، که نهو کارانه به شیوهیه کی گشتی گونجاونین له گه ل پروگریسدا، بو نموونه:

(1) باپیر وا ههست به که سیك له سه ربانه که دهکات. (نه گونجاو)

(2) باپیر وا که سیك به سمبله کانیه وه ده ناسیته وه. (گونجاو)

(3) باپیر خهریکه ئوتومبیله که ده بنیت. (گونجاو) بکه ره له پرۆسه ی چاوگیران دایه تا ئوتومبیله که ببینیت"

هۆکاری نه گونجایه تی کاره دهسکه وته کان له گه ل نه سیکی تی پروگریسدا ده گهریته وه بو نه وهی کات و ماوه دووری روودانی بارودوخیه کان له گه ل کاره دهسکه وته کان کورتخایه نن و به و رادهیه نین، که پروگریس یبویستی پیه تی. له هه ندیک باردا بو هه ندیک نه ندای نه و گروپه گونجاوه.

(أ) شه مه نده فه ره که ده گاته ویستگه (شوینی وهستان) ی ژماره 4. The train is arriving at platform 4.

(ب) مه لیکه که ده مرد. The quine was dying (quirk et al, 1985:209)

(پ) جۆن خهریکه ده گاته ئوتکه. Jane is just reaching the summit. (Rothstein, 2005:43)

پروگریسی دهسکه وته کان وهك نه وهی له (أ، ب، و پ) دا پیشان دراوه، پروگریسی چاوه پروانکراوه، کاتیك ده برینه که نزیک ده بیته وه بو خالی مه بهست و لیکدانه وهی به دهسته یانی چاوه پروانکراوه ده کریت. له نموونه ی، (أ، ب و پ) دا " که یشتی شه مه نده فه ره که"، و "مردنی مه لیک"، و "که یشتی جۆن بو ئوتکه"، یه که به ره ووا، ده بیت چاوه پروانکراوین وهك رووداویکی گونجاو له ناینده یه کی نزیکدا. له (أ) ده گوتریت "خهریکه ده گات"، له (ب) ده گوتریت "ده مرد" گه ر دکتور نه هاتبایه، نه وه دهقه نه و خویندنه وهیه ی پیده دات، نه گه ر نا خودی کاره که و بیزیاده ی زمانی، کاره دهسکه وته کان له گه ل پروگریسدا ناگونجین، به لای زمانه وانه کانه وه کرده ی وهگرتن و به دهسته یانی زانیاری، وهگرتن و به دهسته یان، له و بارانه دا، به دژی پروگریس ده وهسته وه. به رانه به "ده گات و که یشته ئوتکه"، به ناسانی له ئینگلیزیدا رووناده ن، چونکه ماوه ی که یشتنه سه ر ئوتکه و نه که یشتی له ماوه ی یه که هه نگاو زیاده تر تینا په ن، هه ر وهك نه وه وایه، که له کیپرکیی پاگردندا ده بنریت، که ماوه ی بردنه وهی یارییه که له یه که هه نگا وایه له سه ر نه وهی یاریکه ر پهی خسته بیته سه ر هیلی کوتایی، یان نا. دیاره، جۆری به کاره یانی ده برینی دیاریکراو و مه بهستی قسه که ره له به کاره یانی ده برینی دیاریکراو، هه موو نه وانه پیکه وه کاریگه رن له سه ر گۆرینی جۆری بارودوخی، سه یری (Vlach, 1981:280) بکه.

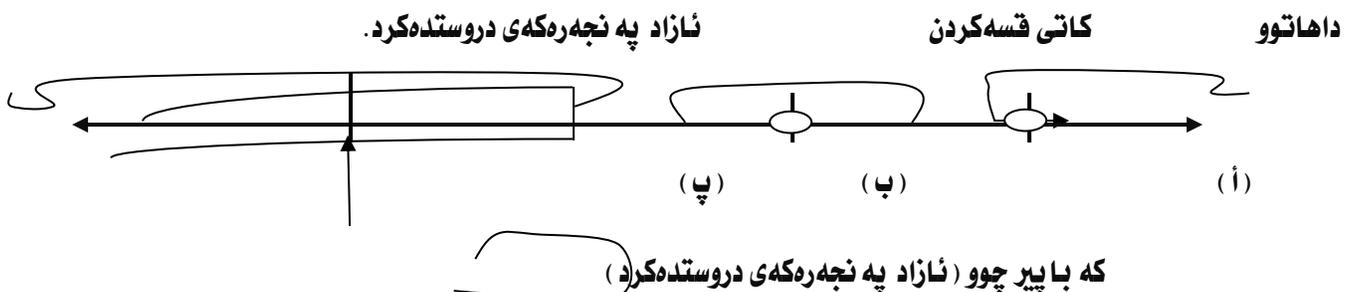
1. 4. 2: کاره به جیگه یانده کان و پروگریس

واتای نه سپیکتی، هاوبهشی له زانیاری گۆشه نیگادا دهکات، و نه وهش به هوی رسته وه دهگوزریتته وه. سیسته می نه سپیکت پیمان ده نیت: (أ) کام جوری رووداو، یان بارودوخ قسه ی له باره وه ده کریت یان کراوه، (ب) به هوی تیروانینه کانه وه ده توانین نه وانه جیا بکهینه وه، (پ) نه سپیکت تیروانینی کاتی سه باره ت به بارودوخه کان بو ئیبه دهگوزریتته وه، (ت) نه سپیکت تیروانینی که سیبه، نه وه قسه که ره بریار ده دات به چ گۆشه نیگایه ک (واته پیرفیکتیف یان نیمپیرفیکتیف) نامه که ی بو به رانه بر بنیریت. دیاره، واتای نه سپیکت ده کریت به هوی دوو لایه نه وه بگوزریتته وه، یه که م به هوی فورمه زمانیه کان، و دووه به هوی نه ریتی پراگماتیکیه وه، سه رنج له (1) و (2) بده، که نامازن بو هه مان رووداو به لام به تیروانینی کاتی جیا وازه وه:

(1) نازاد دوینی په نجه ره که ی دروست کرد.

(2) نازاد دوینی په نجه ره که ی دروست ده کرد.

له (1) دا، بارودوخه که پیرفیکتیفه و کوتایی پیه اتوه، قسه که ره له دیوی دهره وه وه بارودوخه که وهک یه ک دانهی یه کگرتوو له سه ره تا، ناوه راست و کوتایی، ده بنیت، له (2) دا بارودوخه که نه سپیکتی نیمپیرفیکتیفیه تی و له فورمی پروگریس دا به، قسه که ره له هوی به جیمان ده نیلت، بو به زانیاری ته واومان سه باره ت به وهی، که ده بیت کرده وهی دروست کردن ته واو بوو بیت یان نا نیبه. له لایه که ی تره وه، له (1) دا جه خت له سه ره تا و کوتایی بارودوخی دروست کردن کراوه ته وه و گرنگیه ک به ناوه روک نه دراوه، له (2) دا له به ره وهی بارودوخه که جه خت له سه ره خائیک ده کاته وه که نه سه ره تایه و نه کوتایه، واته به شیکی غهیری نه و دوو خاله پیشان ده دات، له هه ردوو رسته کاندای ماوهی گۆشه نیگای نه و خاله ی قسه که ره جه خت له سه ره ده کاته وه زانیاری بنیات ده نیت سه باره ت به روودای گونجاو بو نه و که سه ی رسته که وه ره گریت. نه و دوو لایه نه دوو پیکهینه ری سیسته مه تیی نه سپیکتی پیکه ده نین. دایگرامی (1):

له م دایگرامه دا، خالی (أ) هیما به بو کاتی قسه کردن، که ده که ویتته مه وادی رانه بردوو وه، خالی (ب)، ده که ویتته مه وادی کاتی رابردوو و نه و خاله ی، که تییدا "نازاد په نجه ره که ی دروسته کرد"، روویداوه، له هه مان کاتدا رووداویکی تر، که بریتیه له "چوونی با پیر"، که روودانه که ی ده که ویتته ناوه راستی بارودوخی "په نجه ره دروست کردنه که وه"، لیروه نه وه

چاوهروانکراو دهکات، که دهکهونه دواى کاتى ئیستاوه. بهشیک له بارودوخه نایندهکان زانیاریی مودالییتمان ددهنى، سهبارته به دهرپرینی "ئیستا" له دوو لایه نهوه سهیری دهکهن، یه کهم دهشیت بریتییبیت له چرکه ساتی قسه کردن و دووم، ههر کاتیکی دریزبووهوه، که ناسایی چرکه ساتی قسه کردنه کەش له خو دهگریت، واته کراوهیه، دهشیت دریزبیبیتتهوه تا هه ندیک یان ماوهیه کیش له پیش کاتی قسه کردن و دواى قسه کردنیش بگریتهوه. نهوه مهرجی دیاریکردنی "ئیستایه"، که دریزبوونهوه کهی بو دواوه و پیشه وهش بیبرانهوه و بهردهوامه. نهوهش پیچه وانیهی رابردوو و داهاتوو نییه، ناسایی بنیاتی سیمانتیکی نا- رابردوو وا دهکات که خویندنهوهی هه میسهیی Timeless وه رگریت. رابردوو (تر) جهخت له سه ر کردهوه یان بارودوخى کوتایی بیهاتوو دهکاتهوه، که بارودوخه کان وهک یهک دانه، که سه رته، ناوه راست و کوتایی له خوده گریت، ماوهیهک زووتر له ئیستا روویانداوه، و ئیستا له خوئاگرن.

1. 5. 2: رانه بردوو ده توانییت، نامازه بو نایندهش بکات

(1) له و رستانه ی وهک سه ربه خو رهفتار دهکهن، نامازه کردن بو ناینده به هو ی تیسی رانه بردوووه، له ناوکی واتای هه ندیک کاری له و جوهری کوردیدا به دهرده کهوویت، بو نموونه: هاتن، رویشتن، گهیشتن، به جیهیشتن، دهستپیکردن، کردنهوه و هه وئدان، و هی تری له و جوهر، چونکه، زیادتر چرکه ساتین، واته ناتوانن مه ودایه کی فره وان داگیر بکهن، به ئکو ته نیا له سه ر خانییک رووده دن، که توانستی فره وان بوونیان نییه، هاتن و گهیشتن به دانانی یه کهم هه نگاو بو نه و شوینه ی مه به سه بو ی بیت یان پیی بگات، تا نه و کاته ده بیت بلین: که نه وه نه هاتن و نه گهیشتنه، نه وانه له نه سپیکتی پروگریسقا رووده دن و وهک کاری چالاکی مامه له ده کرین.

(2) ههر چالاکییهک به هو ی کارهکانی (1) دهرپریریته، به پلانی رابردوو و ئیستایییه وه به ندن، بویه، وا دهرده کهون، که له سنووری پلانی ئیستایی رزگاریان نه بووه، وهک ئیستایی مامه له ده کرین. راستی نه و بوچوونه کاتییک دهرده کهوویت، که به و کارانه به راوردیان بکهین، که له باری ناساییبانددا جهخت له سه ر رووداوی ناینده ناکه نه وه، بو نموونه: خویندن، دروستکردن، و ... یان کاره سته ییتیه کان، که مه ودایه کی فره وانیان دهوویت تا له پرۆسه و بارودوخیکدا بن، که دریزبیبیتتهوه، تا رابردوو و نایندهش بگریتهوه، بویه، تو زه همه ته ناوه روکی رسته یه کی وهک "من به یانی نه وه ده زانم"، به گونجاو بزانیته، گهرچی له دهرپرینیکی تری وهک "من هه وئده دم نه وه بزانه/ تییه گه م". گونجاوه.

(1) سه بارته به کاری رابردوو نه وه ته نیا فۆرمی ساده ناگریته وه به ئکو هه موو فۆرمهکانی رابردوو له کوردیدا دهگریته وه، له نیویاندا رابردوو ی دوریش دهگریته وه، واته هه موو فۆرمه دوومه میهکانیش له گه ل ره گه زه کرۆکییه که، که رابردوو ی ساده یه، دهگریته وه، هه ندیک فۆرمی کاری رابردوو به شیوهیه کی نه ریتی پییان دهگوتریت مه رچی، و له ژیر ناویشانی mood دا مامه له یان له گه لدا دهگریته. له کوردیدا چه ند فۆرمیکمان هه ن، که جهخت له سه ر نه و subjunctive mood انه دهکه نه وه، که نه وانه وهک تیسیکی تایبهت و دیار مامه له ده کرین، وهک له زمانی ئینگلیزیدا زمانه وان Jespersen "imaginative use" واته به کارهینانی خه یالی به کاردهینیت. هه روه ها زمانه وان Twaddell به هه مان شیوه نه وه وا دهبنیت، وهک دانه یه کی نه و سى به کارهینانه ی modification سنووردانانی واتا گۆرانبین.

(3) له رستهی ئاوژدا، ههیمای ئاماژهکردن دهریته دست رستهی ناسهرهکی، "به تایبهت له کلۆزی کاتی و مهرجیدا، که به "نهگهر"، "کاتیکی"، "لهدوایدا" و ... دهستیپێدهکهن، (Ota,1963:20-21)، بۆ نموونه: "نهگهر بیت، دیارییهکهه بۆ دههینیت"، چاوهروانبه تا دیت"، "به هیوام، هیواخوازم، .. که کورد بیته خاوهنی دهولت"، و ههروهها...

ئهو ئاوهنگارانهی لهگهڵ کارهکانی رانهبردوودا روودهدهن و لهگهڵ نهسپیکتی پرۆگریسفا دهگونجین: "نیستا"، "لهم کاتهدا"، "له حائی حازردا"، نهوانهش، که لهگهڵ کاری رابردوو و نهسپیکتی پرۆگریسفا روودهدهن: "دوینی"، "دوو رۆژ پێش نیستا"، "لهو رۆژانهدا، .. ههندیکی ئاوهنگار، بۆ نموونه: جاریکی، له رابردوودا، له پێش، ... به ناروونی ئاماژه بۆ رابردوو دهکهن، بۆ نموونه: "باوهرم نهدهکرد رۆژیک پێویستت به کاریکی وهها دهبیت"، و نهوانهی لهگهڵ ئایندهدا بهکاردههینرین و لهگهڵ نهسپیکتی پرۆگریسفا روودهدهن، بۆ نموونه: "شه مهي داهاتوو رادهکات" و ههروهها...

ههندیکی ئاوهنگار لهگهڵ کاتی قسهکردندا ناگونجین، بۆیه چاوهروانی "پرۆگریسفا"یان لێناکریت، "دوو ههفته"، "له کاژیر یه کدا"، "له دووشه ممه"، "له بهیانیدا"، "له 1960دا"، ئهو ئاوهنگارانهی بهردهوامییان ههیه، بۆ نموونه: ههمیشه، به بهردهوامی، عادهتهن، زۆرچار، ههندیکیچار، نیستا و دواتر، دهگهن، قهت، سیجار، هه موو کاتیکی، ... هیچ ئاماژهکردنیکیان بۆ کاتی قسهکردن تیدا نییه، دهتوانن لهگهڵ رانهبردووی ساده و رابردووی سادهدا رووبدهن، بۆیه به دهگهمن لهگهڵ نهسپیکتی پرۆگریسفا دهگونجین. "ده -" ئاماژه نییه بۆ رانهبردوو، چونکه بریار ته نیا له لای "ده -" نییه، به ئهکو قهت، رهگ و دهق زیادتر ئهو بریاره دهدهن، کهواته ئهو لهگهڵ ههردوو تینسی رابردوو و نا-رابردووش بهکاردههینریت، ئهوهی جیای دهکاتهوه ئهوهیه، که له رابردوودا دهچیتته سهر "چاوگی نونی قرتاو"، و پێوهندیی به پیکهوه روودانی ئاماژهکهری کاته، که دهتوانریت په یوهست به کاتی قسهکردنهوه دیاری بکریت، ئاسایی، سروشتی بابهتی وشه، یان دهربرین، ههندیکی به لگه سهبارت به تینسی دیاریکراو به دهستهوه دهدهن.

سهبارت به نیشانه و نیشانه نهکراو، ئهو کاته گۆرییهی، که جهخت له سهر نیستایی و ئامادهبوونی A دهکاتهوه، نیشانه کراوه، و به پێچهوانهوه خویندنهوهی نیشانه نهکراوی جهخت له سهر A ناکاتهوه، بهو لیکدانهوهیه، تینسی رانهبردوو له کوردیدا نیشانه نهکراوه. ئهو دهربرینانهش، که دهکریت گونجاو بن له رابردوو، نیستا و ئایندهشدا، ئهو وهك ئه بهدی مامه له دهکرین.

سهبارت به تینسی رانهبردوو دهگوتریت: که ههردوو Non-committal and Neutral بیلایهن و نامولتهزیمه، به تایبهت لهو بارانهدا، که گونجاو بوو لهگهڵ ئاماژهکهرهکانی کاتی رابردوو، رانهبردوو و ئایندهدا، گهرچی فۆرمیکی تایبهت و دیاریکراو نییه جهخت له سهر Timelessness ئه به دیته بکاتهوه، به ئهکو زیادتر فۆرمی نا-رابردوو بۆ ئهو مه بهسته بهکاردههینریت، دهشیت فۆرمیک وهك ئهرك و وهزیفهی دوولایهن پیشان بدات. له زمانی ئینگلیزیدا Twaddell له (Ogihara,1996:330) هوه، سی بهکارهینان بۆ ئهو گۆرانکارییه جیا دهکاتهوه، بۆ نموونه، پیاو له "پیاوهکان وهك یهك دهخوئین"، که ههردوو رهگهز دهگریتهوه، له کاتیکیدا له "پیاو ههمیشه هه ئهخه ئه تینه ره"، ته نیا رهگهزی پیاو دهگریتهوه، به

لای Twaddell هوه دووباره بوونهوه، یان کردهوهی نهریتی "پیکهینهری کرۆکی سیمانتیکی رانه بردووی ساده نییه، به ئکو نامژه کهره، دووباره بوونهوه و نهریت، که هه موو فۆرمیکی رانه بردوو دهگریتهوه، رووده دهن، زۆرجار ئه و ئاوه نگارانهی له گه ل رانه بردووی ساده دا به کارده هیئرین زیادتر وهک له تینسی رابردوو. رانه بردووی ساده به وه له رانه بردووی پیرفیکت جیاده بیتهوه، که دووه میان پیوهندی و مامه ئه له گه ل ماوهیهکی کاتدا دهکات، که دریزده بیتهوه بو رابردوو له نیستاه، بویه مهیلی به لای رابردو و دایه، رانه بردووی ساده مامه ئه له گه ل نیستا و داهاتوودا دهکات و مهیلی به لای به رهو پیشه وه ههیه. بنیاتی سیمانتیکی کارهکانی وهک "هیواخواستن"، "حه زکردن"، "مه به ستبوون"، "نیازبوون"، و... پیمانه ئین: هیچ شتیک به دهسته هاتوو، و مهیلیان به رهو داهاتوو زیادتره وهک له رابردوو.

1. 5. 3: ساده به پیچه وانهی پروگریسه

فۆرمی پروگریسف جهخت له سه ر کردهوهیهک دهکاتهوه، که له پرۆسه دایه، نیستا، له سه ر... یان له مه و دای هه ندیک کات له رابردوودا، پرۆسه واتای ئه وهیه، که کردهوهکه پیشتر روویداوه، نیستاش دهجووئیت به رهو پیشه وه به رهو ته و او بوون، به لام هیشتا نه هاتوو ته ته و او بوون. به و جوړه پرۆسه که هاوبه شی له به رده و امی و گه شه کردنی کردهوهکه به ره و ته و او بوون دهکات. بویه، بیزیا دهی زمانی، پروگریسف به زۆری کردهوهیهکی داینامیک و ئه تیلیکیه. فۆرمه ساده کان کردهوهکه وهک هه مووی (یهک کیتلهیی) پیشان ده دهن. واتای کرۆکی فۆرمی پروگریسف گرفتی زۆر ئا ئۆز روون دهکاتهوه، به تایبهت ئه وهی پیوهندی به ره گه زی سیمانتیکی کرۆکی فۆرمی پروگریسف و پیوهندییهکانی به واتا وه رگراوه جیاوازه کانه وه ههیه، بو نمونه: کارهکانی، "بیرکردنه وه"، "زانین"، "دهرکه و تن"، "لیچوون"، "بوون"، "پیوستبوون"، و... هه موو له فۆرمی پروگریسدا روونادهن. ئه وهی پیکهانه وه کو دهکاتهوه، ئه وهیه، که جهخت له سه ر بارودوخیکی دیاریکراو دهکانه وه، که هاو ره گه ز و هاوتوخن، و پیمان دهگوتریت: کاره سته یته که کان، بویه له جوولان و به رهو ته و او بووندا نین، و به دهگمه ن له پروگریسدا رووده دهن، له بهر ئه وه له رسته یهکی وهک "من بیرم دیته وه" واتای ئه وهیه که "من له بارودوخیکی هه بوونی بیرهاتنه وه دام"، نهک ئه وهی من له کردهوهی دووباره وه بیرخو هینانه وه م"، "من له بیرم چوو" واتای "من له بارودوخی هه بوونی بیرچوونه وه م"، نهک "من له کردهوهی ونکرنی بیره وه ریبه کانم".

پرۆسه به واتای گۆرانی هه میشهیی و گرنترین تاییه تمه ندیه تیی تیپه رینی ههیه، جگه له وه (أ) واتای ئه وهش

(أ) من ئیره به جیده هیلم. (ب) خه ریکه ئیره به جیده هیلم.

(أ) بو ماوهیهکی دوور و دریز و (ب) بو ماوهیهکی کورت و تاییه تمه ندیه تیی تیپه رینی ههیه، جگه له وه (أ) واتای ئه وهش دهکات، که شوینه که هی بکه ره و شوینی هه میشهیی و جینشینی نهریتی ئه وه. له (ب) دا، ئه و شوینه شوینی نیستای منه و دهشیت به شیوهیهکی کاتی له و شوینه بوو بیتم. ئه وانه پیکهاتهی واتای کرۆکی کارهکانه، و جیاوازییه که له نیوان فۆرمی پروگریسف نا- پروگریسف دایه.

پروسه واتای ناته واوبوونه، نهو ساتهی، که تهواو دهبیت، هه موو جوولانه که نه کارده که ویت و بالانسه که بو شوینی خوی دهگهریتتهوه. نهو کارانهی بیری سروشتی تهواوبوونیان تیدایه، کاتییک له فۆرمی پروگریسدا رووده دن بیری تهواوبوونه که دیته پیشهوه، گهرچی هه موویان نهوه یان نییه، بو نمونه: "ژیان"، "بهرده وامبوون"، "چاوه پروانکردن"، نهوانه، که که سییک چاوه پروان دهکات رۆژیک بمریت، یان بهو مه بهسته بگات، که چاوه پروانی دهکات، به تایبهت لهو بارانه دا، که پیوانهی تهواوبوون، پیچه وانهی ناته واوبوونه، واتای فهرهنگی کاره جیگیره کان هاوبه شی له جیاوازی له نیوان تهواوبوون - ناته واوبووندا ناکه، چونکه نهوانه، بیری گه یشتن به گۆل و مه بهستیان تیدا نییه.

پروسه پیویستی به ماوه دووری هه یه، تا گه شه به خوی بدات. که واته پروگریس، دوولایه نه، (أ) جهخت له سهر پروسه دهکاتهوه، و (ب) بیری ماوه دوریش له خوده گریت، ماوه دووری تاکه تایبه ته ندیی پروگریس نییه و پیویستی به بهرده وامی و گه شه کردنی جیگیر و هه میشه یی و بهرده وامی هه یه، پروگریس جه ختکردنه وه یه کی زیندوو له سهر وه سفه که زیاد دهکات و جهخت له سهر بیری پروسه دهکاتهوه، نهوهی وهک نامازه کردن کارده کات پیویستی بهوه نییه کات بیت، به نکو دهشیت کرده وه یه کی تر بیت. "نازه نین به دهنگی بهرز گورانی دهگوت، له کاتییدا نیمه قاپمان دهشت". پیوه ندی له نیوان نامازه کردن بوکات یان پروسهی کرده وه که به هو ی پروگریسه وه یه، و ههردوو "پیکه وه دهرده که ون".

(أ) بو ماوهی سی کاژیره قسهی نه کردوو. جیاوازه له گه ل:

(ب) خهریکی قسه کردن نه بووه بو سی کاژیر.

یه که م نکۆلی له روودانی بیری کرده وهی "قسه کرن" دهکات له ماوه یه کدا، که دریز دهبیتتهوه بو سی کاژیر. له کاتییدا له دووه مدا نکۆلی له پروسهی بیری قسه کردن دهکات، که بو سی کاژیر دریز دهبیتتهوه.

1. 5. 4: ده برپینی مۆرفۆسینتاکتیکی پروگریس

دهشیت پروگریس به چه ندان ریگه وه دیاری بکریت، نهوانه:

(أ) دهکریت به هو ی نامیری "مۆرفۆسینتاکتیکی" هوه دیاری بکریت، نهو نامیر و به ندانه له کوردیدا دهکریت به نیشانهی نیمپیرفیکتیسی "ده" - وه بیری پروگریس بگوازنه وه.

(ب) یه کیکی تر لهو ریپازه چاوه پروانکرانهی به هو یه وه بیری واتای پروگریس له دهروهی "کار-VP" هوه، دهرده بردریت نهوه به لای (Bertinetto et el, 2000: 520) هوه دهکریت به هو ی ناوه نکاریکی وهک "له م کاته دا"، بیت. دیاره نهوه له هه ندیک زماندا به تایبهت نهوانه ی، که نامرزی مۆرفۆسینتاکتیکی دیاریکراو (نیشانهی پروگریس) یان نییه، رۆلی گه وره ده بینیت و بیری سیمانتیکی فره وانی پروگریس دهگوازیته وه. (Blansitt (1975) له Bertinetto et el, 2000: 521-524) هوه نهو پۆنکردنانهی مۆرفۆسینتاکتیکی دیاری دهکات:

(1) پروگریسی پشگر و پاشگر: تاکه زمانیک، که پروگریس به هو ی "پشگر" و "پاشگره وه" دهرده بریت، نهوه زمانی Cali si-yor-du یه، تا راده یه که نه سپیکتی پروگریسی رابردوو کوردیش دهگریتته وه.

He was working = Work-YOR:PST به واتای "نهو کاری دهکرد"

(2) فریزی کاری له گه ل' ئوگزیله ریدا

نموونه بو نهو جوړه پروگریسډ دهگریت له زمانه کانی وهك Catalan, English, Italian, Brazilian

Portuguese, Spanish, Kalmyk and Krachai, و کوردیش بهدی بگریت.

زمانی نینگلیزی: Peter is writing a letter = پیتەر (وا) نامه یهك دنووسیټ.

زمانی نیسپانی: Estaba hablando con una chia

Was: ISG talk: GER with a girl

I was talking with a girl = من له گه ل' کچیک قسم دهکرد.

زمانی ئیتالی: Lei sta lavorando

She is work:GER

= She is working کچه که وا پیاسه دهکات

زمانی کوردی: نازهنین خهريك/سهقال ی کارکردن + ه/بوو/دهبیټ.

(3) فریزی کاری له گه ل' نهو کارانهی توانستی رهوت و جوولانه وهیان ههیه یان دهربرینیك، که کاره جوولاهه کانی تیدا

رووده دات، بو نموونه: "وهه، برۆ"، وهك ئوگزیله ری، که پیوه ندییان به واتای پروگریسډه وههیه، و ده توان واتای تری

وهك "هجومی/پهلاماری" یان "نایندهی نزیك" یش پیشان بدن، ته نانهت کاتیك، که نامیری ههقیقی پروگریسډ فورم

دهکدن، ناسته مه له بری یه کتر و له هه مان ده قدا به کاربهینرین، له گه ل' بنیاتی نهو فریزانهی، که به هوی کاری یاریده دهر،

واته، کاری "is" هوه لیکه دهرین. تاییه تمه ندییه که یان نه وهیه، که ماوه دووری دهرده برن زیادتر له واتای پروگریسډ له نیو

چه قدا، بو نموونه، دهگوتریت: "گهرمی کرد"، واته گهرما هات"، که تارادهیهك واتیهکی پهلاماری و چوونه ناوه وه

وهرده گریټ، گهرما دریزه کیشا، دهربرینی "دریزه کیشا" وادهکات، که واتای پروگریسډ له بنیاتی کدا بهرجهسته بکات،

دواتر کاری تر، که وهك کاری ناراسته و خاوهن واتای جوولاهه مامه له دهکرین، بو نموونه: "پیاسه کردن"، "دهوره دان" و

"خولخواردنه وه"، "با پیر به دهوری باخه که دا خول ده خوات". له سویدیدا دهگوتریت:

Han sitter och laser tidning-en

He sits and reads newspaper-the

"he is reading news paper" دانیشتووه و روژنامه ده خوینیته وه.

بهشی یه که می رسته که " (نهو) دانیشتووه" واتای "نیستا" ده دات جیگه ی "is -ing" ی نینگلیزی دهگریته وه، و واتای نه وه

ده دات که له کاتی حازردا که سیك دانیشتووه، و له کردهی روژنامه خویندنه وه دایه.

1. 6: کاره تیلیک، نه تیلیک و پروگریسډه کان

1. 6. 1: پروگریسډ و خویندنه وهی سنوردارکردن

له رستهی دیاریکراودا، کاتیك کلوژی سه ره له فۆرمی پروگريسدا ده بێت، خویندنه وهی سنوردارکردنی سه ره گونجاو نییه، بو نموونه، به شوین (Bertinnetto et el) دا.

(أ) نازاد هه میشه نامهیهك ده نووسیت هه ركات، كه له كافتریاكه بوو.

وه سفی ئه تیلی چاوه پروانكراو، "نامهیهك ده نووسریت"، هه ركات له كافتریاكه بوونی هه بوو، به واتای ئه وه دیت، كه زانیاری ته واو له بهرده ستدا نابیت، ههروهك چۆن گهرهنتی ئه وهش نادریت، كه شتیك روونادات و نابیتته هوی ئه وهی "نامه نووسین" نه گاته خالی كۆتایی، جگه له وه، "هه میشه" جهخت له بیسنووری ئه و نامانه ده كاته وه، كه دهگریت به شیوهیهکی بی كۆتایی دووباره ببنه وه هه ركات بکه ر له كافتریاكه بوو، بویه ناتوانین مه ودایهك بو دیاریکردنی چه ندییه تی نامه كان به دهسته بیهین، ئه وه تاییه تمه ندیی ئه سپیكتی پروگریسه، كه هه میشه (به بی زیاده ی زمانی) خویندنه وهی ئه تیلیکی^(ت) به خویه وه دهگریت، له بهرئه وه دهگریت و پیشنیا ز بگریت، كه "پروگریسه" ناتوانیت وهك سنوردارکه ر و له زۆر باروزوفدا كاریكات. له وه سفی سه ره وه دا جیاوایی ئۆنتۆلۆجی (وجودی) له نیوان چاوه پروانکردنی تیلیك و ئه تیلیكدا، چاوه پروانکردنی تیلیك مامه ئه یه کی ساده ی پیدراوه كاتیك ئه وانه بابته و شتی زه ری/وردن، چاوه پروانکردنی ئه تیلیکی وهك بوونه وهی ئه تۆمیک/وردیله درده كه ون به نیسه ته وه سفی تیلیکی چاوه پروانكراوه وه.

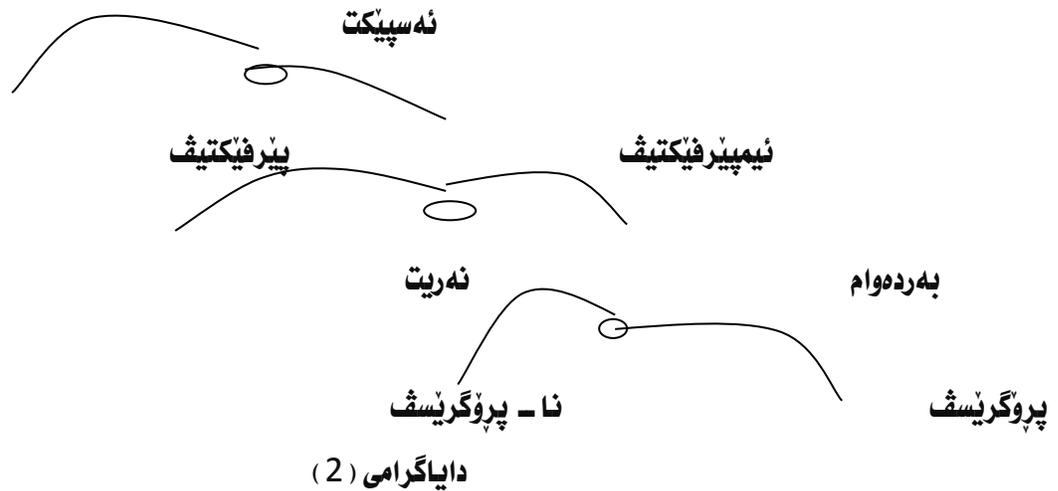
1. 6. 2: تاییه تمه ندیه تی سیمانتیکی ئه سپیكتی پروگریسه

ئهرکی سه ره کی پروگریسه له هه ر زمانیکدا، ئه وهیه، كه بکه ر هه میشه له ناوه راستی چالاکییه كه دا داده نییت، بویه ده بینین، كه بنیاتی پروگریسه له گه ل کاره داینامیکییه كاندا ده گونجیت، زیادتر وهك له گه ل کاره سته یتیقه كان، ئه و ره گه زانه ی خواره وه به ناشکرا و ناشکرا له بنیاتی پروگریسه دا ده بینین. بو نموونه: (أ) بکه ریک، (ب) شوینی روودانی بارودۆخ (پ) ناوه راستی بارودۆخ (ت) چالاکییهك (د) له کاتیکی ئامازه بوکراودا. بیری شوینی ده شیت به هوی کاری یاریده ده ره وه ده ربهریت، بو نموونه: دانیشته بوو، مانه وه له شوینیك، له سه ر، له ناو.

(أ) باپر نیستا یاری با له ده كات.

له هه ندیک باردا، به رده وه می زۆر باوتره، و هه ندیک تاییه تمه ندیی زیادتر به خویه وه دهگریت، وهك له پروگریسه، چونکه به رده وه می ده توانریت له هه ردوو سته یتیف و پروگریسه شیدا به کاریت.

(1) مه به ست له "تیلیك" ئه و فۆرمی کارهیه، كه وه سفی بارودۆخی دیاریکراو ده كات، كه خالی كۆتایی دیار به خویه وه دهگریت، له کاتیكدا، "ئه تیلیك" ئه و فۆرمی کارانهن، كه باسی بارودۆخیکی دیاریکراو ده کهن، كه ناگه نه كۆتایی، واته خالی كۆتایی دیار به خویانه وه ناگرن.

ئە هەندیک باری تردا، که تا رادهیهک دهکهویته سەر بنیاتی سیمانتیکی کهرستهکانی زمانی ژیر توژیینهوه، که پروگريسف ئيمپيرفيکتيفه به بی نهریت، بهلام نهوه نهکوردیدا جیاوزه، به شیوهیهکی سیمانتیکی، بهردهوامیهتی و نهریتیهتی کاتهگورییهکی وهچه-ههستکردنی واتای ئيمپيرفيکتيفی و بهردهوامیهتی خالی دهستپیکردنی ئيمپيرفيکتيفیهتیبه، "داشتن" و "ههبوون" نه کوردی و فارسیدا کاری ستهیتیشن، ستهیتیف نهتیلیکی نا سنورداره نهوه کاتهوه، که رووداوهکه خالی کوتایی دیاری نییه، به شیوهیهکی سیمانتیکی رابردوی ئيمپيرفيکت ناماژه بو نهریتی رابردوو دهکات. نیشانهی مۆرفۆ-سینتاکتیک، که نهریت فهرزدهکات نهوه دوو تینسهدا نهوه "ده -"یه.

دوو جوړ نه رستهی پروگريسفی جیاوهکرینهوه، یهکهه رستهی سهرهکی، که دهبيت ههنگری نهسپيکتی پروگريسف بیت و رستهی لاوهکی، نه یهکههدا یهک کار، که خویندنهوهی ناماژهکردن بو دیوی ناوهوهی بارودوخ، واته ناستی قوون دهدات. به تهنیا رستهی پروگريسف وا دههیته بهرچاو، که تهنیا ناماژه بیت بو ناستی سهرهوهی بارودوخ، بویه، دهکریت دوو جوړ نه پیکهوهبهستن جیاوهکرینهوه، نه SVCs1 دا پیکهوهبهستنی کروکی، که تییدا یهک کار بریتیه نه کاری دهستوری و نهوهکهی تر کاری یاریدهدبریه، کومهئی نا-کروکی / که تییدا دوو یان زیادتر نه کار کردهوهی یهک نه دواي یهکی جیاواز دهردهبرن، یان ستهیتیف نه ههمان کاتدا. SVC یهکان بو دوو گروهی سهرهکی پۆل دهکرین، (ا) بو نا-هاوتوخمی Asymmetrical و (ب) بو هاوتوخمی symmetrical و تاییه تمه ندییهکان، بریتین نه:

- (1) SVC یهکی نائۆز وهسفی رووداویکی تاکبیری دهکات.
- (2) ههر دانه یهک نه SVC به لانی کهمهوه هاوبهشی نه دانه یهک یان نه رگومینتی چاوهروانکراوی زیادتر دهکات.
- (3) یهک کار ناتوانیت نه مهوادی تهواوکهری تردا روویدات.
- (4) تاییه تمه ندییه ناوهزهیی intonational کلۆزیک نه گه ل زنجیرهیی بریتین نه نهوانه ی کلۆزی تاک-کارین.
- (5) نائۆزییه که تهنیا یهک بکه ر یان نه رگومینتیکی دهرهکی وهردهگریت.

(6) زنجیره‌ی نائۆز هاوبه‌شه له نیوان، نه‌سپیکتی مۆدائییه‌تی، و قوتبیه‌تی/جه‌مسهریه‌تی، و زۆر جار له تیگه‌یشتنی مۆرفۆلۆجیکه‌ی تاکدا ره‌نگده‌داته‌وه، یان به‌ریکه‌وتن concord یکی به‌خورتی له نیوان کاره‌کاندا.

(7) لی‌ره‌دا ئاره‌زوومه‌ندییه‌کی میژوویی بو‌به‌ لیکسیکه‌ی یان به‌ریزمانیکردنی واتای زنجیره‌ی نائۆز هه‌یه.

1. 6. 3: دیاریکردنی سه‌ره‌ له‌ فۆرمی پرۆگریستی تیلیک و نه‌تیلیکدا

جوړیک له نائۆزی له‌وه‌ ده‌رپرینه‌ی ناوه‌نکاری دیاریکردنی قه‌واره و زیاده‌ی زمانی تریان تیدایه، به‌دی ده‌کریت، نائۆزییه‌که‌ له‌وه‌ دایه، بزانی کام له‌ کلۆزی سه‌ره‌ یان کلۆزی زیاده‌ له‌وه‌ سنوردارکردنه‌ دیاری ده‌کات، نه‌وه‌ش خۆی له‌ خۆیدا، کاردانه‌وه‌ی له‌سه‌ر خۆیندنه‌وه‌ی گونجاییه‌تی و کرده‌ی دیاریکردنی سنوردارکردن هه‌یه. له "نازاد نامه‌ ده‌نووسیت،" دا خانی سه‌نته‌ر له "نامه‌" دایه، پيشاندانی گونجاییه‌تی و هه‌بوونی نه‌وه‌ خۆیندنه‌وانانه، پشت به‌ سروشتی نه‌سپیکتی وه‌سفی چاوه‌پوانکراو له‌ کلۆزی سه‌ره‌دا ده‌به‌ستیت. نه‌گه‌ر وه‌سفی چاوه‌پوانکراو تیلیک بوو، سنوردارکردنی سه‌ره‌ گونجابه‌ به‌ بیچه‌وانه‌وه‌، نه‌گه‌ر نه‌تیلیک بوو، گونجاو نییه. تیلیکه‌ چاوه‌پوانکراوه‌کان وه‌ک یه‌ک مامه‌نه‌ده‌کرین، بو‌یه، وه‌سفی تیلیکی چاوه‌پوانکراو به‌ شیوه‌یه‌کی سه‌رکه‌وتوانه‌ ده‌توانیت مه‌وداکه‌ بو‌ دیاریکردنی چه‌ندیه‌تی جیابکاته‌وه، نه‌تیلیکه‌ وه‌سفییه‌ چاوه‌پوانکراوه‌کان، کاتیک له‌ که‌ی---کلۆزدا ده‌رده‌که‌ون ده‌توانن وه‌ک سنوردارکردن کاربکه‌ن. "که‌ی" که‌ چاوه‌پوانکردنی زیادتر وه‌رده‌گریت نه‌رکی لانی زۆریه‌تی پيشکesh ده‌کات، واته‌ چاوه‌پۆ ناکریت بارودوخه‌که‌ به‌ شیوه‌یه‌کی به‌رچاو خانی کو‌تایی دیار به‌ خۆیه‌وه‌ بگریت، نه‌وه‌ه‌قیقه‌تانه‌ سروشتی نایه‌کسانی بنیاته‌کانی "که‌ی" ناشکرا ده‌که‌ن.

1. 7: پێوه‌ندی به‌ کاته‌گۆرییه‌کانی تره‌وه

1. 7. 1: پێوه‌ندی کاتی

پێوه‌ندی کاتی جوړی وشه‌کان هاوپۆل ده‌کات، پۆله‌کانیش دوو تاییه‌ تمه‌ندی هاوبه‌ش له‌خۆ ده‌گرن، یه‌که‌م نه‌وانه‌ی پێوه‌ندییه‌که‌ وه‌سف ده‌که‌ن له‌ بری شت، به‌وه‌ شیوه‌یه‌ نه‌وانه‌ له‌ ناوه‌کاندا دیار و جیاوازن، دووم، نه‌وه‌ پێوه‌ندییه‌کانی نه‌وه‌ جوړه‌ باسی لی‌وه‌ده‌که‌ن کاتین، پێوه‌ندی کاتی جیاپه‌ له‌ فۆرمی دیاریکه‌ره‌کان، دواتر سه‌ره‌نجامه‌کان به‌سه‌ر دوو لایه‌نی "ساده" و "نائۆز" دا دابه‌ش ده‌بن.

1. 7. 2: پێوه‌ندی ساده‌ به‌ واتای هه‌بوون به‌ بی‌ ئاماژه‌کردن بۆ کات

نه‌وانه‌ بارودوخه‌کان دیاری ده‌که‌ن:

(ا) زانای ساروخه‌کان جوانه.

(ب) نه‌وه‌ ساروخه‌ جوانه‌ زانسته.

(پ) نازه‌نین به‌ جوانی ده‌نووسیت.

(ت) نامه‌کان له‌ جانتاکه‌دان.

ئاوه ئناوى هه وائى له (أ) دا بارودوخ وهسف دهكات، وهك ئه وهى له ئاوه ئناوى وهسفى (ب) دا دهيكات، جياوازى له نياوان ئه وه دوو نموونانهدا ئه وهيه، كه (أ) كلوزه، كاتيك ئاوه ئناوه كه هاريكاره له گه ل كارى ياريددهر له دارشتنى به شى نا-كارى (كارى) كلوزه كه. به پيچه وانه وه له (ب) دا فريزى ناوى، كه وهسفى شت (زانست) دهكات، و ئاوه ئناوه كه ناوى سه ره دهگورپت، ئاوه ئناوى وهسفى وهك ئه وهى له TR هكهيدا ناو هه بپت وهسف دهكرپت. له كاتيكدا ئاوه لكار له (س) دا باسى بارودوخ دهكات، كاره كه دهگورپت، و پرۆسه وهرده گرپت وهك TR هكهى.

1. 7. 3: پيوهنديى كاتى و پيوهنديى كاتى ئالوز

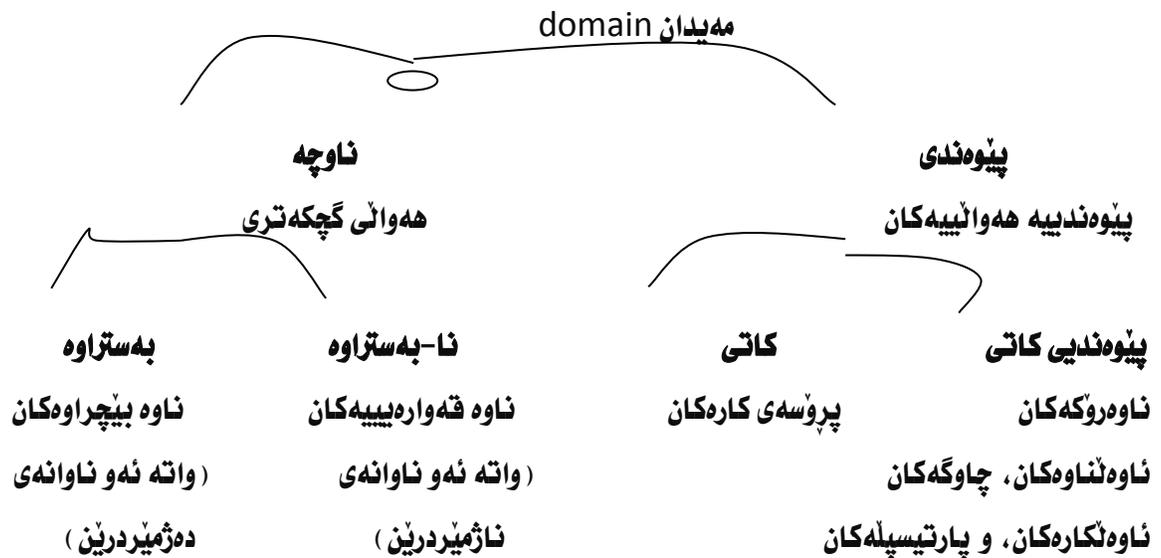
سه رنج له و رستانه ي لاي خواره وه بده:

(أ) باپير جهز له شه كر له مه دهكات (ساده)

(ب) باپير (وا) شه كر له مه دهخوات. (ئالوز)

نموونه كانى سه ره وه، هاوبه شى له پيوهنديى كاتى (پرۆسييس/كرده) دهكهن، چونكه كاره كان ويناى كاتى روودانى ئه وه رووداوانه دهكهن، كه له هاوبه يه كى كاتى دياريكراوا دا به رده وام دهبن، جياوازى له نياوان ئه وه دوو نموونه يه دا ئه وهيه، كه (أ) كرده ي سته يتيشف^(ت) و (ب) كرده ي پرۆسه ي دايناميك ديارى دهكهن، سته يتيشف و دايناميك، ئاماژه بو زاراوه ي ئه سپيكتى دهكهن، يه كه م پيمان ده ئپت: بارودوخه كان به دريژايى كات به جيگيرى ده ميننه وه، دووم، وهك "دايناميك" واتاى ئه وهيه، كه به دريژايى كات بارودوخه كه هاوبه شى له گورپندا دهكات. له (أ) دا، "خوشه ويستى/جهز كردن" پرۆسه يه ك ديارى دهكات، كه هاوبه شى له پيوهندييه كى ئارام و جيگير دهكات له نياوان TR باپير و LM شه كر له مه دا. له (ب) دا، له لايه كى تره وه، "خوارد" پرۆسه يه ك ديارى دهكات، كه هاوبه شى له گورپنى سروشتيدا دهكات له پيوهنديى له نياوان TR باپير و LM شه كر له مه كه دا، پرۆسه ي "خوارد" هاوبه شى له سه رتا، ناوه راس ت و كو تايى قوناغ ه كاندا دهكات. له هه ريه ك له وه قوناغ انهدا پيوهنديى له نياوان TR and LM جياوازن. جيگيره كان هاوبه شى گورپنى ناوه كيان نيبه، له بهر ئه وه وهك ساده سه ير دهكرپن، له كاتيكدا پرۆسه دايناميك يه كان، هاوبه شى له گورپنى ناوه كيدا دهكهن، بو يه، وهك ئالوز ته ماشا دهكرپن. كه واته، ريكخستن له نياوان TR and LM روون و ئاشكرايه له بنياتى كلوزه كاندا، و جو رى پيوهنديى له نياوان TR and LM وه رده خهن، به شيك له واتاى كاره كان هو كارى پيوهنديى وه رده بپن، سه يرى داياگرامى (3) بكه:

(1) ئيمه زاراوه ي سته يتيشف له برى جيگير به كار ده هپنين، چونكه له توپزينه وه كانى تريشدا هه ر وا هاتوه، زاراوه به لاما نه وه گرينگ نيبه، كه ي گه يشينه زاراوه يه كى گونجاو ئه وه كات به كارى ده هپنين، ئه وه زاراوه گشتين له زمانه كاندا، ههروه ها به كار هپنانى پرۆسه و دايناميك بو ئه م كاتانه گونجاون.

دایاگرامی (3)

بهشی دووه

2 : پرۆگریسفی نه کوردی و زمانهکانی تردا

2 . 1 : پرۆگریسفی نا - رابردوو نه کوردی و فارسیدا

شیوهی ئیمپیرفیکتیفییهتی پرۆگریسفی نا-رابردوو، وهک کاتهگۆرییهکی ریزمانی نه کوردیدا جیگهی مشتومریکی زۆره، نهوه نه زمانی فارسییدا به ههمان شیوهیه، نهویدا، زمانهوانهکان دهکرین بهسی به شهوه سهبارته به مامه له کردنیان سهبارته به نه سپیکتی پرۆگریسفی:

گروپی یهکهم: له سهه نهوه سوورن، که زمانی فارسی نه سپیکتی پرۆگریسفی سه ره خو له نه سپیکتی ئیمپیرفیکتیفی نه خو ده گریته. وهک له they were bringing-mi.avar.dand ههیه. به لایانهوه بنیاتی فۆرمی کارهکان پیکتی نه کاری یاریدهدهر "داشتن - to have"، به لام ئیمپیرفیکتیفییهتی کاری سه رهکی له قسهی رۆژانه دا پشتگۆی خراوه، چونکه نه بنیاتی پرۆگریسفی پهراویزی⁽¹⁾ نادوین، و ریزانهکیان له سهه سیستهمی کاری فارسی فهرمانی کورت ده بیتهوه. نه کوردیدا نه گهر بنیاتی پرۆگریسفی پهراویزی له بهرچاو نه گریته، دهکهوینه هه مان هه نهوه، هه ره نه وه شه وا له زمانهوانه کوردهکان بکات نه سپیکتی پرۆگریسفی رابردوو وهک به ردهوام مامه له بکهن، و سه بارته به نه سپیکتی پرۆگریسفی نه نا- رابردوودا ههچ قسهیهکیان نه بیته و به شوین بریکاریکدا نه گهرین.

(1) مه به سهت له پرۆگریسفی پهراویزی نهوه فۆرمانه که به ریزمانیکراون، بو نمونه: له ئینگلیزیدا به ریزمانیکراوه و نیشانهیهکی تایبهت به وینهی "ing"- تایبهت به پرۆگریسفی دیاریکراوه، نهوه له کوردیدا بهو شیوهیه نییه، ناتوانین "ده" به نیشانهی پرۆگریسفی دابننن، چونکه نهوه له گه له هه موو کارهکاندا روهدهات به پرۆگریسفی و نا-پرۆگریسفییهوه.

گروپی دووم؛ ناماژە بۆ بنیاتی فریزی دهکەن، که نه یهکگرتنی ئۆگزیهلری "داشتهن - to have" و فۆرمی نیمپیرفیکتی کاری سهرهکی پیکدی، نه سیستهمی کاری فارسیدا، نه لایهکی ترهوه ئۆگزیهلری "to - dash.t.an - have" و پێشگری "می -" ههردوووک وهک نیشانهی پرۆگریسییهتی و نیمپیرفیکتییهتی دهناسن، وهک نه وشه "mi-He was writing - nevest." دا دیاریکراوه، "ئهوه به لای (Farrokhpay, 1979, 23-4) نه (Farahani, 1990:33) هوه، کاری داشتن لهو بارانهدا به زیاده بهکاردههینریت.

کوردی هاواریه لهگهڵ بۆچوونهکانی گروپی دووم سهبارته به دهربرینی نهسپیکتی پرۆگریسف به هوی بنیاتی فریزییهوه نه پال ریگهکانی تردا، بهلام لهوهدا هاوارین، که "می -" و "ده -" نیشانهی پرۆگریسف بن، ئهوانه، وهک نیشانهی نیمپیرفیکتییهی مامهتهدهکرین، چونکه بی جیاوازی لهگهڵ ههموو کارهکان پرۆگریسف و ناپرۆگریسفیدا روودهدهن. گروپی سییهم؛ بریتین لهو زمانهوانانهی وهک: Dehghan (1972), Keshavarz (1962), Purkhosrow (1980), and Madani (1984)، باوهریان وایه، که نهو کارانهی لهگهڵ ئۆگزیهلری "داشتهن" فۆرم دهکرین، وهک کاتهگۆرییهکی سهربهخوی فارسی مامهتهدهکریت، و جیاوازی نه نهسپیکتی پرۆگریسفیدا دهکەن، بۆ نمونه، Purkhosro (1990:34) هوه، به فۆرمی نهو کارانه دهئیت: "پرۆگریسف" و وهک سهربهخۆ نه کاری نیمپیرفیکتییهی دهیانخاتهروو، که نه ژیر زاوهی "نهسپیکتی ماوهدووردا" پۆلیان دهکات.

2. 2: رهفتار و تاییه تمهندیی هاوبهش له بنیاتی پرۆگریسف له فارسی و کوردیدا

(أ) نهسپیکتی نیمپیرفیکتییهی فارسی و کوردی واتای پرۆگریسییهتیش لهخوی بهدوورناگریت. له فارسیدا وهک "نیستا دهمهویت نان بخوم. - I am eating food now. - hala, dar.am qaza mi-xor.am. - کاری داشتن زیاد نه پێویست بهکارهینراوه.

(ب) نهری بلۆککراوه، بهو جوژه نه فۆرمیکی وهک:

نه "نیستا کارناکهه = nadaram I am not working = Kar na-mi-konam" (Windfuhr, 1979:102) پرۆگریسف کاری خوی دهکات.

(پ) فۆرمی پرۆگریسف (لهگهڵ داشتن) تهنیا نه راگهیاندن، گوتن و نیشانداندا فۆرم دهکریت. (Dehghan, 1972:200) نه (Farahani, 1990:35) هوه.

نیمپیرفیکتییهی له "کوردی" و "فارسی" دا، به شیوهیهکی بنچینهیی له بری پرۆگریسییهتی به بیری سیمانتیکی بهردهوامییهوه بهستراوتهوه، دیاره، زمانی تریش هههه پال فارسی و کوردیدا، که بنیاتی پرۆگریسییهی درێژه پیدراو (پهراویزی/فریزی) یان ههیه، به چاوپوشین نهو ههقیقهتهی، که نهسپیکتی نیمپیرفیکتییهکیهکیان واتای پرۆگریسف له خویان قهدهغه ناکه، بۆ نمونه، فارسی، فهرههسی و نیسپانی (Comrie, 1981).

له فارسیدا، پروگریسی رانه بردوو له پیرفیکتیکی نا-رابردووی ئوگزیلهری /داشتن/ بنیات دهنریت، (رهگی رانه بردوو + دار + جیناوه کهسیه کان) و نیمپیرفیکتیکی رانه بردووی کاری سهرکی. له کوردیدا، بریتیییه له "وا/هاوه ته کانی + نیشانهی نیمپیرفیکتیکی + رهگی کار + بوو + جیناوه لکاوه کان"، نهو بنیاته پهراویزی و فریزییه دا، هوکار و کاری سهرکی هردوو نیشانه کراون به کهس و ژماره، وهک نه خشی لیکدانه وهی کهسی یه کهمی تاک، پروگریسی نا-رابردووی کاری "رهفتهن raf.t.an، دهمهویت برۆم".

ده- م- هویت ب رۆ م
نیشانهی نیمپیرفیکتیکی جیناوی کهسی کار/موود نیشانهی مهرجی رهگ- جیناوی

(ت) نه سپیکتی پروگریسی رابردوو له هردوو زمانه کهدا له رابردووی ساده دا به هوی "نیشانهی نیمپیرفیکتیکی + قهه" بنیات دهنریت، بو نموونه، "mi-avarad"، هاوتا به "دهینا"، و له رسته یه کی وهک "جوتیاره کان مه ره کانیاں بو شار دهینا"، هه مان بنیات به خویه وه دهگریت، نهو تینسه خویندنه وهی پرۆسه وهرده گریت، که له رابردووی دوور واته قووندا دهرپراوه، و له پرۆسه دایه لهو کاتهی، که قسهی تیدا کراوه. "داشتم نامه می-نقیسم که چراغ خاموش شود"، و "نامه م دنوسی کاتیکی چراکه کوژایه وه" به هوی رووداویکی تره وه پروگریسیف له کار خراوه، و رسته ناسه ره کهسیه که نهریت کال دهکاته وه.

(ج) پروگریسی پیرفیکتیکی له فارسیدا، که دهربرینی "داشتن"ی تیدا به کارده هینریت و به بهرده وای پیرفیکتیکی کاری سهرکی به دوادا دیت، "دیروز غولامزادی داشتی (----) جه نابی سهرهنگ بازی می-کهردی". دوینی کوره کهی من یاری-دهکرد"، پروگریسی پیرفیکتیکی، به شیوه یه کی نهریتی له کهسی سییه می تاکدا به کارده هینریت و نامه بو کرده وه یه که دهکات، که له رابردووی دووردا دهستی بیکردوه.

(چ) پروگریسی رانه بردوو به هوی به کارهینانی رانه بردووی هه وائی /داشتن/ بنیات دهنریت، له گه له هه مان تینسی کاری سهرکی، "نانرا داره ند می - ناقه رهند کی جیلوهی مه سجیدی شو ما ئاته شهش بی - زهنه ند"، "نه وان نه وه بو بهرده می مزگه وته که دهینن تا له بهرده م مزگه وته کهی تودا بیسوتینن"، (Farahani, 1990) پروگریسی رانه بردوو نامه دهکات بو (1) کرده وه یه که، که له پرۆسهی ته واکردن دایه له کاتی قسه کردندا، و وا دهینریت وهک نه وهی له رابردووی دهستی بیکرد بیت و (2) له بهرده وایمبون دایه له دوا کاتی قسه کردنیشه وه، "قهفتی بگهردی داره م می - نقیسم"، و "کاتیکی ده گهریته وه ... ده - نووسم"، (3) کرده وه یه که خیرا ته وای ده بیت، به واتای نه وهی له داها توویه کی زور نزیکدا، بو نموونه: "داره م می - ئایه م"، زور ده گمه نه. هه ندیک له زمانه وانه کان وای بو ده چن، که پروگریسیف له رابردووی دووریشدا هیه واته pluperfect بو نموونه: "داشتی بود می-رهفتی" له کوردیدا، "له نویسندا بوو (بوو)، که ده رگا که کرایه وه"، به لام نه وه زور ده گمه نه.

(1) پروگریسیفی رابردوو و رانهبردوو ههردوو له کارابزیشدا روودهدهن. "داشتن نیقیشتی میشهوهده" it was in the process (of) being writing, له کوردیدا بهرانبهه به "دهنوسرا = له کردی نووسیندا بوو" دهوهستیتهوه.

(2) فۆرمه پروگریسیفهکان تهنیا له ههوائیهکاندا فۆرم دهکرین.

(3) فۆرمی پروگریسیف لهگهڵ کاری داشتن "بوون = بوون" وهک کاری سههکی بهکارنایهت.

(4) هیچ کام له فۆرمی پروگریسیفدا فۆرمی نیگهتیفیان نییه.

(5) له فارسیدا، "شودن" له کاری سههکی به هوی وشهیهک یان زیادترهوه دوور دهخریتهوه. نهوه له کوردیدا مهحاله/هستهمه بهلام بو "کردن" ناساییه.

2. 3. 1: خالهکانی سههوه له لایهن (Farahani, 1990:262) یهوه بهوشیوهیه رهخهیان لیدهگریت:

یهکهه،: پروگریسیفی رابردوو، نا-رابردوو و پیرفیکت، به شیوهیهکی نهگونجاو ناوژن و دهشیت له یهک پیناسهی گشتیدا کۆبکرینهوه، فۆرمی پروگریسیف بارودوخی دیاریکراو له خالی کاتیکی دیاریکراویدا پیشکش دهکات، وهک نهوهی له گهشهکردندا بیته.

دووهم: Dehghan سههکهوتوو نهبووه له پیشاندانی جیاوازی له نیوان رابردوی پروگریسیف و پروگریسیفی پیرفیکت، به بهنگهی نهوهی وهسفهکانی نووسهر بو نهوه دوو فۆرمی کارانه وهک یهکهه.

سییهه: Dehghan سههکهوتوو نهبووه، نهوه روونبکاتهوه، که پروگریسیف تهنیا بو نهوه بهکارنایهت، که نامازه بو کردهوهیهک بکات، که له گهشهکردندا بیته له کاتی قسهکردن یان له خالی کاتی نایندهدا، (نهوه وهستاوته سهه نهوهی نایا ناوهئکاری کاتی هیه یان نا؟). بهوشیوهیه، رستهی پروگریسیف "من دارم با پدهرم نامه مینیقیشتهم / I am writing a letter to my father / نامه بو باوکم دهنوسم" دهشیت دوو لیکدانهوه ههئبگریت، (أ) وهسفی رووداویک دهکات وهک نهوهی له کاتی قسهکردندا له گهشهکردندا بیته، (ب) کردهوهی نامازهبوکراو خهریکه دهست پیبکات".

چوارهم: Dehghan له ریکهستنی بنیاتهکانی پروگریسیفی "داشتن" لهگهڵ ناوهئکارهکانی کاتییدا سههکهوتوو نهبووه.

پینجهه: Dehghan نامازهی بو نهوه ههقیقهته نهکردوووه، که فۆرمی پروگریسیفی کاری فههههنگی "رهفتهن - go"، وهک نایندهی ئوگزیلهری زمانی ئینگلیزی "to be going to" توانستی بهکارهینانی هیه، تا نایندهیهتی دهبرپیت. واته سههکهوتوو نهبووه، تا ههست بهوه بکات، که "دارم میرهقههه" له رستهی "دارم میرهقههه نامه بی نقیسهه - I am going to right to him a letter" لهو کاتهدا، که قسهکهه نهوه دهردهبرپیت دانیشتوووه نهک پیاسه بکات. بو نمونه، نهوه له زمانی کوردیدا بهرانبهه به "دهمهویت نامهیهک بو نهوه بنوسم" دهوهستیتهوه، که له وههگرپاندا بو ئینگلیزی خویندنهوهی پروگریسیف وههدهگریت.

2. 3. 2: پوخته

به كورتی (أ) "داشتن" له گهڵ ئیكدانی نه سپیكتی پرۆگریسیف و جوړی بارودووخ گونجاوه، كه خوێ له جوړی جیباوایی كاری فهرهنگیدا دهبنیتهوه، (ب) واتای ریزمانی نیشانهی ئیمپیرفیكت "ده" - به شیوهیهکی نهگۆر پیشكهشكاری نهو بارودووخیه، كه وهك بهردهوامی ئاماژهی بو دهكریت، له لایهکی تروهه واتای هه مه جوړ ده به خشیت، بو نموونه، خویندنهوهی ئایندهیهتی، نه ریتییهتی، دووباره بوونهوه و ههروهها به ده برپینی دیاریكراو ده دات. (پ) وهك نه ریت نهوه بو فۆرمی كاری ئیمپیرفیكتیف وهك واتای دووم و ناسه رهکی تاییهت كراوه (ت) له گهڵ نه سپیكتی پرۆگریسشدا به شیوهیهکی نهگۆر ئاماژه بو رووداویك دهكات، كه له گه شه گردندا بیته. (ج) دووباره بوونهوه، ئایندهیهتی، و... واتای دهقین و سه ره نجامی كارلیك كردن له نیوان واتای پرۆگریسش، واتای نهو بهنده زمانییانهی له رسته دا پیشكهشكارون، بو نموونه: ئاوه لكارى كاتی، بكار، بهركار و واتای نه سپیكتی كاری فهرهنگی هاوبهشی دهكهن.

2. 4: واتای "ده" و "می" - له كوردی و فارسیدا

(1) باپیر هه میسه له م كاته و له م پاركه دا بیاسه دهكات.

Bapir is always walking at this hour in this Park har. □

ruz dar in sa.at darad dar park qadam mizana

بارودوخی ئاؤز وا ده بنیریت وهك نهوهی له كاتی قسه كردن له گه شه گردندا بیته.

(2) نه خوشه كه دهكویت. The patient is coughing bimar darad sorfe mikokad

كاری كورتخایه نی "كوكین" بهرپرسه له دووباره بوونهوهی واتا له بری نیشانهی پرۆگریسش.

(3) دهنوستن xab.id.and mi.xab.id.and (were about to sleep) they were sleeping ئاینده

له واتای رابردوودایه، و لهو بارودووخه وه هاتووه، كه له نیوان واتای پرۆگریسش و واتای كاری فهرهنگی

"نوستن" / xab.id.and "دا كو بووه ته وه. دهكریت فۆرمی پرۆگریسشی كاری "sleep - xabi.id.and - نوستن" وا وه رېگێردریت

تا واتای نهوه بدات، كه لهو كاتهی قسهی له باره وه كراوه، ئاماده كردن پیش بارودوخی "نوستن" له گه شه گردندا بووه.

2. 5: پرۆگریسش و كاری یاریده ده ر به به راورد به ئینگلیزی

له زمانی ئینگلیزیدا نهو كارانهی، كه تاییه تمه ندییه تیی ناوی بکهری و ناوی بهرکار participle^(ج) وهرده گرن ناتوانن له

رسته دا به بی كاری یاریده ده ر بوو بدن، بو نموونه:

(ج) نهو وشانهی له زمانی ئینگلیزیدا كه دروسته دین به زیاد كردنی "ing" بو كاره كه و دواتر به كارده بنیریت تا ئاماژه بو

بهرده وامیه تی بکهن، "He is running" یان وهك ئاوه ئناو له "ئه سپیکی راکردوو- the running horse" دا، "ناوی

بهرکار" ئهم وشهیه له زمانی ئینگلیزیدا بریتییه له کاریک كه پیشگر یان پاشگری بو زیاد دهكریت یان گۆرانکاری بزوین له ناو

كاره كه دا روده دات، بو نموونه: شكاو، گوتراو، رۆبشتوو broken, sung, walked. شوشه ی شكاو یان به شیک له كاره كه، كه

دهلالهت له ته واوی دهكات، بو نموونه: had broken واته شكاو یان شكابوو وهك كارابزر was broken له لایهکی تروهه

وهك ئاوه ئناوی كرداری دهمزانیته، وشهیه كه له كردار و مرده گریته و وهك ئاوه ئناو به كارده بنیریت و خوێ كردار و ئاوه ئناویشی

ههیه.

(أ) باپير نامه‌ی دنداری زۆری نووسیوه.

(ب) نهو نامه دندارايبانه له لايه‌ن باپيرهوه نووسراون.

(ت) باپير وا نامه‌ی دنداری دنوسیت Lily- writing a love letter لیلی ایس ورینگ لیلی ایس ورینگ

به هه‌مان شیوه وه‌رگیرانی بی‌زیاد و که‌می "is -ing" له کوردیدا به‌رانبه‌ر "وا + کار" ده‌وه‌ستیتته‌وه، نهو زیاده زمانیبانه‌ی به شیوه‌یه‌کی سیمانتیکی له بری "is/are /was/were + v + ing" له کوردیدا به‌کارده‌هینرین، بریتین له "وا، خهریکه، سه‌رقال" + له ... کاری یاریده‌ده‌ر + بنیاتی سیمانتیکی کاره‌که "جگه له‌وه، ئینگلیزی بنیاتیکی تری هه‌یه، بو پروگریس، "he is on the writing = he is on the process of ... " نه‌وه له کوردیدا فۆرمی "له + چاوگ + بوون" وه‌رده‌گریت، بو نموونه: له + بیرکردنه‌وه + دایه، له بیرکردنه‌وه‌دایه، ... " وه‌رده‌گریت. was له ئینگلیزیدا هاوتایه به "بوو"، کاریکی به داوا دیت، دواتر خویندنه‌وه‌ی ناوی به‌رکار یان ناوه‌ئناوی کرداری وه‌رده‌گریت written، له هه‌ندیك باری تردا، له کاتی وه‌رگیراندا، بو نموونه: "he was writing" ده‌بیته به "نه‌وه" ده‌ینوسی، به‌وه شیوه‌یه له ئینگلیزیدا فۆرمی "was + V + ing" و له کوردی "ده + قه‌د" وه‌رده‌گریت، که هه‌ردووکیان خویندنه‌وه‌ی پروگریس وه‌رده‌گرن و به واتای "له پروسه‌ی نوسیندا بوون" ده‌گه‌یه‌ن.

له لایه‌کی تره‌وه کاری یاریده‌ده‌ری "is" وه‌ک کاری یاریده‌ده‌ری ئه‌سپیکتی پروگریس سه‌یر ده‌کریت و ناوی بکه‌ری به داوی خویدا ده‌هینیت، به هه‌مان پێوانه ده‌کریت، "خهریک، سه‌رقال، نه ... بوون" له کوردیدا وه‌ک نیشانه‌ی ئه‌سپیکتی پروگریس مامه‌له بکرین، هه‌ر رسته‌یه‌ک به بی نه‌وه به‌ندانه، له کاتی وه‌رگیراندا ناکریت به‌رانبه‌ر ئه‌سپیکتی پروگریس له زمانی به‌رانبه‌ردا هاوتا بکریت، جیاوازی له نیوان کوردی و ئینگلیزی له‌وه‌دایه، که:

(أ) فۆرمی "v + -ing" به‌بی "was, is, were, are" واتایه‌ک نادات، واته له‌ویدا سی کاته‌گۆری هاوبه‌شن له بنیاتانی ئه‌سپیکتی پروگریسدا، له گه‌ل هه‌ردوو تینسی "ر‌ابردوو" و "نا-ر‌ابردوو" دا، بو نموونه: "was/is + V + -ing" به‌لام له کوردیدا نه‌وه به پێچه‌وانه‌وه‌یه، "ده - + قه‌د/ره‌گ" له‌گه‌ل هه‌ردوو فۆرمی تینسی ر‌ابردوو ر‌انه‌بردوودا جیبه‌جی ده‌کریت و پێویست به کاری یاریده‌ده‌ر نییه، له کوردیدا خویندنه‌وه‌ی پروگریس له‌گه‌ل فۆرمی تینسی ر‌ابردوو بی کیشه‌یه، به‌لام له‌گه‌ل فۆرمی تینسی نا-ر‌ابردوودا بی کیشه‌ نییه، چونکه به بی یه‌کیک له نیشانه‌کانی پروگریس به وینه‌ی "وا، سه‌رقال، خه‌ریکبوون، و نه ... (دا) بوون" جیبه‌جی نابیت، ته‌نانه‌ت هه‌ندی‌کجار و له گه‌ل هه‌ندیك که‌ره‌سته‌ی تری وه‌ک "له‌م کاته‌دا، ئیستا و ... له ده‌قی دیاریکراودا خویندنه‌وه‌ی پروگریس له‌سه‌ر فۆرمی تینسی ر‌انه‌بردوو پێویست ده‌که‌ن، هه‌ر بۆیه‌یه فۆرمی تینسی ر‌انه‌بردوو، و که‌ره‌سته‌ی زمانی تر سی خویندنه‌وه‌ وه‌رده‌گریت، ر‌انه‌بردوو، داها‌توو و پروگریس، ئی‌رده‌دا نه‌وه تیده‌گه‌ین، که پروگریسه‌یه‌تی به‌شیک نییه له واتای کڕوکی نیشانه‌ی ئیمپرفیکتی "ده -" له کوردیدا.

(ب) له زۆر بار و خویندنه‌وه‌دا نه‌وه نیشانه‌ی له کوردیدا به زمانی فارسی هاوتا ده‌کرین وه‌ک نیشانه‌ی پروگریس مامه‌له بکرین، که نه‌وانه بریتین له "وا، خه‌ریکه، سه‌رقاله، نه ... بوون، ئیستا، له‌م کاته‌دا" هه‌مان نه‌رک و خویندنه‌وه‌ی "is,

"was, were, are" له ئینگلیزییدا دهبینن له دوو لاره، (أ) پیدانی خویندنهوهی پروگریسش بهو کاری لهگه ئیدا روددهن، (ب) لابردنی خویندنهوهی نهريت نهگهر زیادهی زمانی هاوبهشی نهکات، بو نموونه: "نازاد نارهقی دهخوارهوه" نهوه ههئدههینجین که "نازاد نارهقخور بووه" له کاتیگدا، "نازاد له نارهق خواردهوه دابوو" یان "وا نارهق دهخواتهوه" چی تر نازاد وهک نارهقخورهوه مامهته ناکریت، به پێچهوانهوه "نازاد نارهق دهخواتهوه" خویندنهوهی "نارهقخوره" وهردهگریت، نهو نیشانانه به جیاوازییهکی نهوتو و به پێچهوانهی ئینگلیزییهوه لهگهله هردوو فورمی تینسی کاری رابردوو و نا-رابردوویدا به بی گهردان روددهن، بو نموونه: "خهریکی نوسینه" یان "خهریکی نوسینبو".

(پ) لهگهله فورمی تینسی رابردوویدا، کاره یاریدهدهرکان هه مان رول دهبینن، بو نموونه: "was writing, were writing" له کاتیگدا نهوه له زمانی کوردیدا فورمی تینسی دیاریکراو، دوو شیوه وهردهگریت:

(1) یهکهه، "نیشانهی ئیمپرفیکتیڤهتی + قهه" لهگهله هه موو فورمی تینسی کاری رابردوویدا دهگونجین و جهخت له سهر نهريت و پروگریسش دهکهنهوه، ههردوو لا پیکهوه گۆدهکاتهوه، له ئینگلیزییدا فورمی "was + -ing" زور جار خویندنهوهی نهريت لادهبات. نهو رهفتاره پێچهوانهی تایبه تمهندییهتی رهفتاری نهسپیکتانهی پروگریسشه، که هه میشه بارودوخی کاتی پێشکەش دهکات، بو نموونه،:

(أ) نازاد بیرهی دهخوارهوه.

(ب) روژانه، ئیواران، شهوانه و ... نازاد بیرهی دهخوارهوه.

(پ) که چووم نازاد بیرهی دهخوارهوه.

رستهی (أ) دوو خویندنهوه هه ئدهگریت:

(1) نازاد بهردهوام بیرهی خواردووتهوه وهک نهريتیت تایبهت به خوی، (2) نازاد بیرهی خواردووتهوه نهک شتیکی تر، به گشتی نهوه بهدهست دیت، که "نازاد بیرهخورهوه بووه"، زیادهی زمانی له (ب) دا "روژانه"، "ئیواران" و "شهوانه" و هی تری نهو جوهره، جهخت له سهر نهريتیت نازاد وهک بیرهخورهوه دهکهنهوه، له (پ) دا "که - کلوز" خویندنهوهی نهريتیت لاوازهکات یان به تهواوی لای دهبات.

(2) نهوهی رهفتاری فورمی پروگریسشی کوردی (به هوئی نهو نیشانانهوه) به هی ئینگلیزی هاوتاهکات، نهوهیه، که له ئینگلیزییدا سی کهرسته هاوبهشی له خویندنهوهی پروگریسشدا دهکهن، و لابردنی هه ریهک نهوانه دهبرینهکه بی واتا دهکات، به هه مان شیوه له کوردیشدا سی کهرستهی زمانی به مه بهستی گه یاندنی واتای پروگریسش هاوبهشی دهکهن، بو نموونه:

(1) له زمانی ئینگلیزییدا: کاری ئوگزیلهری + فورمی کاری سههکی + نیشانهی پروگریسش.

(2) له زمانی کوردیدا: نیشانهی پروگریسش + فورمی کاری سههکی + کاری ئوگزیلهری.

بووینه نیشانهی پروگریسش + فورمی کاری سههکی (له کاره چالاکییهکاندا)

John is running / John was running / John will running (3) (بى واتايە)

پر واتايە

(4). خەريكى ڤاكردن ... (بى واتايە) "خەريكى ڤاكردنە"، "خەريكى ڤاكردن بوو" "خەريكى ڤاكردن دەبیت"

گونجاون

رسته کانی سەرەوه، بۆ یەكە مچار ئە كوردیدا ئەوهمان بۆ ئاشكرا دهكەن، كه زمانى كوردى هاوتە به زمانه كانی تری وهك ئینگلیزی نیشانهی پروگريسفی تايهت به خوئی هیه، ئەو دۆزینه وهیه بهرهمی بهراوردکاریه له نیوان كوردی و زمانه كاندا، چونكه به هویهوه تیدهگهین چون و به چ جوریک، ئەسپیکتی پروگريسفی بنیات دهنریت، ئیرهوه دهبیت ئاگمان له وههقیقهته بیت، كه مروف له هر پارچهیهك ئەم دونیا فرهوانه دا بژیت، باری سهرنجی تايهت به خوئی هیه سهبارت به دوروبهر، جیگهی سهرنجه، خهئكهكان چهندی ئیک دوورین، له زۆریه ی زۆری دونیا بینینییه كانیاندا سهبارت به دوروبهر و بۆ هه مان ههقیقهت، ئیک دوورین، بهئكو دهچنه سهریهك. ئە كردهی به فورمکردنی ئەو باری سهرنجانە چهنده به هوی فورمی جیاوازهوه دهرپرابن، ئەوه له بنیاتی سیمانتیکیه كانیاندا هه مان زانیاری دهخوینییهوه. بارودوخیکی كورتخایه ن كه به هوی وشه كانی وهك "مردن" له كوردی، "موت" له عهره بی، dog and die له زمانی سویدی و ئینگلیزیدا چهنده له فورمدا جیاوازی نهوه هه مان زانیاریمان ددهنی. دیاریکردنی دهرپینه كانی وهك "خهريك، سهرقال، وا، ئە... دایه" وهك نیشانهی پروگريسفی له زمانی كوردیدا، بى زیاد و كهه ئهركی نیشانهی پروگريسفی "ing" دهبینن، دوو كه رهسته كهی تر، "كاری یاریدهدر"، و "فورمی كاری سهرکی" له شیوهی چاوكدا له ههردوو زمانه كادا وهك یهكن، نهبوونی ههردانهیهك لهوانه دهبنه هوکار بۆ نهدهستدانی خویندنهوهی پروگريسفی، كهواته ههردوو زمانه كه له وهدا هاوبهشن، كه فورمی ئەسپیکتی پروگريسفی دهرپینیکی فریزییه. ئە لایهکی ترهوه، كه رهستهی چوارم له ههردوو زمانه كادا بریتییه له بهشی بکهری رسته كه، كه له ئینگلیزی به هوی "ناو" یان "جیناوی سهر به خووه" و له كوردیدا جیناوی ئكاو شوینی ئەوان دهگریتتهوه. لایهنی جیاواز له نیوان ئەو دوو زمانه دا نهوهیه، كه ئە ئینگلیزیدا ئەو سی كه رهستهیه له رابردوو و رانه بردوو دا كروکین به لام له كوردیدا به بى ئەو كه رهستانهش، بنیاتی پروگريسفی تر، بۆ نموونه: له رابردوو دا به هوی "ده + قهه" و له رانه بردوو دا "وا/ نیستا/ ئەم كاته دا + ده + رهگ" پروگريسفی دهرده برن. بۆ نموونه:

(5). نازاد ڤاده كات سی خویندنهوه، رانه بردوو / رابردوو / داهاتوو

(6) نازاد وا ڤاده كات/ بیره كاته وه یهك خویندنهوه، كردهی پروگريسفی له كاتی قسه كردندا

(7) نیستا نازاد بیره كاته وه/ ڤاده كات یهك خویندنهوه، كردهی پروگريسفی له كاتی قسه كردندا

له رستهی (5) دا "ڤاده كات" بى زیادهی زمانی خویندنهوهی ئاؤز وه دهگریت، ئەوه له (6) و (7) دا، ئەو ئاؤزییه به هوی "وا" و "نیستا" وه نامینیت، كه كار دهكەن تا (أ) چالاکی "ڤاكردن" به كاتی قسه كردنهوه بهسته نهوه، (ب) پیمان دهئین: كه كردهی "ڤاكردن" پيش كاتی قسه كردن دهستی پیکردوو وه له كاتی قسه كردنیشدا بهردهوام بووه، (پ) جهخت له سهر خائیک دهكه نهوه

که نه سه رهتا و نه کو تایی چالاکی پاکردنه که یه، (ت) بنیاتی سیمانتیکی "وا/نیستا + ده - + رهگ" هه مان خویندنه وهی " is + base + -ing" وهرده گرن، هه موو نه وانه له گه ل تاییه تمه ندیی نه سپیکتی پروگریسفا یه کده گرنه وه.

سه رنج له و رستانه ی لای خواره وه بده:

(8) نازاد سه رقائی خانوو دروستکردن بوو. (9) نازاد له خانوو دروستکردندا بوو.

(10) نازاد خه ریکی خانوو دروستکردن بوو. (11) نازاد خه ریکی خانوو دروستکردن ده بوو.

(12) نازاد خانووی دروست ده کرد (ن). (13) نازاد سه ردانی دایکی ده کرد. (نیواران، مانگانه، سائانه)

(14) نازاد سه رقأل/خه ریکی سه ردانی دایکی بوو.

له (8) هوه بو (14) زانیاری جیاوا زمان ده ست ده که ویت، له وانه، بنیاتی سیمانتیکی نه و نیشانه پروگریسیفانه، به پیچه وانه ی فورمی "ده - + قه د" ی فورمی تینسی رابردوو وه، به بی که ره ستی زمانی زیاد وه، خویندنه وهی نه ریت پوچه ل ده که نه وه، له "نازاد خانووی دروسته کرد"، و "نازاد ناره قی ده خواره وه"، "خواره وه" و "دروسته کرد(ن)" هه مان خویندنه وه وهرنا گرن، چونکه بنیاتی سیمانتیکیان له هاوبه شی کردنی سه پاندنی خویندنه وهی پروگریسفا وه که یه که نیبه، له یه که مدا "ناره ق"، به پیچه وانه ی "دروسته کرد" هوه نیشانه ی کو وهرنا گریت، ناسایی ده توانریت، کرده وهی خواره وهی ناره ق دووباره بگریته وه، بویه، له کو تاییدا بکه ره به "ناره قخور" ده ناسریت، بنیاتی سیمانتیکی "دروسته کردن"، ریگه به وه نادا، چونکه ناسته مه کرده وهی "خانوو دروستکردن" به ناسانی دووباره و سیباره بیته وه، کوردی چاره ی بو نه وه دانا وه، له ووارانه دا، که "به رکار" به کو ده نوینریت هه ر کات مه به ست نه وه بوو، که نه ریتی خانوو دروستکردن بدریته پال بکه ری رسته. وه که له (12) دا، که واته، پروگریسیفیته ی و نه ریتیته ی نابنه واتای کروکی نیشانه ی نیمپیریفیکتی "ده -".

2.6: بنیاتی پروگریسفا

بنیاتی پروگریسفا هه میسه پرۆسه ی⁽¹⁾ پیرفیکتیف له تیروانینی ناوییه وه (دیوی ناوه وه) له بهرچاو ده گریت و هه ئیده سه نگینیت، له بهر نه وه ده ی کات به نیمپیریفیکتیف ... "ته ماشا کردنی پرۆسه له تیروانینی ناوه کییه وه بابته ی سنووربودانی وینه و ریگه ستنه که یه ته ی بو زنجیره یه که له پیکهینه ره کان و نه وه روون ده کاته وه، که نه وه قوناغه کانی سه ره تا و کو تایی ناگریته وه" (Langacker, 1991:209). به پیی نه و تیروانینه واتای مورفیمی پروگریسفی پارتیسپل (-ing)، که له کوردیدا به رانه بر چه ند در برینیک ده وه ستیته وه، له سنووردانانه که یدا سه باره ت به و زنجیره روودا وانه ی، که سه رجه م پرۆسه که بنیات ده نیت، ته نیا قوناغی ناوه راست ده گریته وه، به و شیوه یه، سه رجه م پرۆسه که وا له بهرچاو ده گریت و نیک ده دریته وه وه که رووداویکی به رده وام، نه وه ش له وه وه هاتوو، که قسه که ره هه میسه ناوه راستی بارودوخ ده بنیت زیادتر له سه ره تا و کو تایی، هه ره نه وه شه وایکردوو تا نه م کاتانه ش له کوردیدا به نه سپیکتی پروگریسفی رابردوو بگوتریت، کاری

(1) وشه ی process که به واتای رپباز، شیوه ی جیه جیکردنی کار، ره وتی کار، پیروه ی به ره مه پتانی شتیک و ... دیت، نیمه وشه ی پرۆسه به کارده مینین که له ئینگلیزییه که نزیکه و به لای خوینه ره مه ناشایه و هیچ سه رلیتیکدانیکی تیدا نیبه.

بهردهوام، چونكه قسهكه له سههتا و كوئايي دنيا نيبه، سهرنج له "باپر و رادهكات" و "نازاد و بويه خانوووهكه دهكات" بده، قسهكه راپورت تهنيا له سهه ناوهراست، واته نهوهی له و كاته دا دهبيينيته دهدات و بهس. قسهكه جهخت له سهه قوناعي ناوهراستی نهو رووداوه بهردهوامه دهكاتوه، كه خوی دهبيته بهشيك له رووداوهكه و له ديوي ناوهوه سهرنج دهدا و بهشداريبهكه به هوی وها دهربرينيكهوه له شيوهی پروگريسدا پيشكشي ئيمه دهكات، له لايهكي تروهه له نهرك و واتاي نيشانهی پر (ing-) و هاوشيوهكاني له كورديدا، وا چاوهروان دهكریت وهك نهوهی زنجيرهی نهو باروودوخ و قوناغانهی پيشكشي دهكهن، وهكيهكن و دهچنه سهريهك، له بهر نهوه، "وهستاني مهوادی بينيني بهردهواميی نهو زنجيره رووداوه وهكيهكانهيه" (هه مان سههراوه: 209)، كه دهبنه هوی پيوهندي نه تيپوراي ئالوز. سهه نهجاي بنياتهكه بریتيه له "وا، خهريكه، سههراقه، له - دا، وا، (وا/نيستا)) + فۆرمي كار + بوون"، له كورديدا نهوانه دهتوانن وهزيفه و نهركي گۆران جيبه جي بكهن، بو نموونه: "له راپاييدا بوو، نامهكهی كردهوه"، "هه ردهم له بيركردنه وهدايه"، دهتوانن نهركي گۆران جيبه جي بكهن، به لام ناتوانن ببنه سههري كلوز.

2. 7: تاييه تهندييهكاني پروگريس له زمانهكاندا

زۆريه زۆري زمانهكان، له زنجيرهيهك تاييه تهنديدا هاوبهشن، كه بریتين له مانهی لای خوارهوه:

- (1) فۆرمي نه سپيكتي پروگريس تهنيا له كاره ههوايييهكاندا روودهات و بنيات دهنريت.
- (2) پروگريس فۆرمي ههردووك رابردوو و رانهبردوو ههيه، و له كارابريشدا بهكار دههينريت، له فارسيدا "داشتي پرپشتي مي-شود"، كه چووم خانوووهكه دروست دهكرا".
- (3) پروگريس له گهه "هه بوون" دا وهك كاري سههري روونادات (بودن و داشتن)
- (4) كارهكاني وهك "نيستادهن/وهستان، نيشهستهن/دانيشتن، خابيدهن/نوستن" فۆرمي نه سپيكتي پروگريس دروست ناكهن، كاتييك وهك كاره ستهبيتيهكان روودهدهن. واتايهكي وها دهردهبن، بو نموونه: "داشتن مي-خابيدهن"، "خهريك بوو دهخهوت"، يان "له خهوايه"، پروگريس رانهبردوو و رابردوو نهو كارانه دهتوانن پيشكشي بكرين، وهك نهوهی، له نهدهبي فارسيدا ههيه، به هوی پيرفيكت و پلوپيرفيكت، "خابيده(است) وا دهنويت، he is sleeping, "خابيده بود / دهنوست He was sleeping"
- (5) "داشتن" كاتييك له گهه نهو كارانه بهكاردههينريت نامازهدهكات بو ههنديك پرۆسه، بو نموونه: موردن/مردن to die، شوهن/دهبيت وهك له "ناوهكه دهبيت به سههول"، نهوه پرۆسهيهكه ورده ورده له ناوهوه دهبيتته شتيكي تر، له گهه زۆريه كاره ليكدراوهكاندا، "شوهن" وهك "بوون" كوردي بهكاردههينريت، بو نموونه: "خهسته شوهن/ماندوو بوون / to get tired"، "گوروسنه شوهن / برسي بوون / to get hungry" نامازه دهكهن بو كردهوهيهك، كه هه رنيستا له سهه دهستيپكرده.

(6) "داشتهن" دهشیت له کاری سه رهکی جیابیتتهوه به هوی دانهیهک یان زیادتر له وشهیهک، له گه ل نه وهشدا، که زهمهته میژوی یه کهم پروداو داشتن وهک ئوگزیلهری له زمانی قسه کردندا پروودات، بوونه کهی له سه ردهمی کوندا زور پرگومانه. (Farahani, 1990:30-7)، "بوون" له کوردیدا به پیچه وانهی "کردن" هوه له بهشی نا-کاری جیابیتتهوه،

(7) پروگریسش جهخت له سه ر خائیک دهکاتهوه، که نه سه رهتا و نه کوتایی بارودوخه، به لکو هه میسه جهخت له سه ر ناوه راستی بارودوخه که ده کریتتهوه.

2. 8: تینس، نه سپیکت و ئاوه نگاری کاتی ناوه ند پیوه ند

له سیمانتیکدا، جیاوازی له نیوان نه و کاته گوریانهدا، زورن و هاویهشی له لیکدانه وهی گه لیک دیارده دا ده کهن، به تاییهت له و بارانهدا، که نیشانهی دیار له خوناگرن، زانستی سیمانتیک له گه لیک ریگه وه زانیاری پیشوه ختمان ده داتی سه بارت به دیاریکردنی نه وهی چون بتوانین هه قیقه ته کانی زمانی سروشتی پیشکesh بکهین، نه وه له وه دا درده که ویت، که تا نیستا له کوردیدا وا زانراوه، که زمانی فه رمی نیمه هوکاری تینسی-داها توو ههروه ها نیشانهی پروگریسشی دیار له خو ناگریت، دیاره، به لام، نه وه به دواي خویدا ناهینیت، که کوردی پیویسته و پیشکesh بکریت وهک نه وهی تینسی ئاینده یان نیشانهی پروگریسشی نییه، له و بارانهدا، هه ندیک نیشانه، واتای سیمانتیکی کار و ناوه نگاره کان و جوړی رستهی ژیر تویرینه وه، ساده، یان نا-ساده هه موو نه وانه ده توان به هوی بنیاتی سیمانتیک و ناوه روکه کانیانه وه قسه له باره ی ئاینده و کرده ی پروگریسش بکهن، ههروهک چون له زمانی ئینگلیزیشدا قسه هه یه، که ده ئیت: ئینگلیزی تینسی ئاینده ی نییه، ته نیا به هوی ئوگزیله رییه کانه وه، که ناوه روکه کانیان، بو نمونه، "Will" قسه له سه ر ئاینده ده کهن. نه وهی، که ده کریت بریاری له سه ر بدریت، نه وه یه، که رانه بردووی پیرفیکت به لای زور له زمانه وانه کانه وه، ناتوانریت وهک تینس پیشکesh بکریت، به لکو زیادتر وهک لیکدانی تینسی رانه بردوو و نه سپیکتی پیرفیکت مامه له ی له گه لدا ده کریت، ده شکریت نه بوونی نیشانهی دیار بو هه ر یهک له و کاته گورییه تاییه تییانه وهک لاوازی بو زمانه که له قه ئه م بدریت.

2. 8. 1: بارودوخه کانی پیرفیکتیف و ئیمپیرفیکتیف له باری سه رنجی نه سپیکتییه وه

به هوکاری جیاوازی له فورم و بنیاتی سیمانتیکی کاره کان، نیهت و ئاره زوی قسه کهر، جوړی دهق و گه لیک هوکاری تریشه وه، بارودوخی جیاواز به ره هه م دهینن:

(أ) بارودوخی ساده به ته وای له بهرچاو ده گریت، و بارودوخه که وهک خالی سه رهتا و کوتایی پیشکesh ده کریت، سه رهتا و کوتایی ده چنه ناو یه که وه و وهک یهک دانه ی یه کگرتوو مامه له ده کرین.

(ب) بارودوخی نا-ساده که قسه کهر له ناوه وه سه یری بارودوخه که ده کات و وهک بارودوخی ماوه دریز مامه له ده کرین.

(پ) نه و بارودوخانه ی، که به ته وای پیشکesh ناکرین، به لکو زیادتر جهخت له سه ر به شیکی تاییهت ناستی-بناخه یی بارودوخه که ده کریتته وه، بو نمونه: "نازاد دهستی به خویندنه وه کرد"، جهخت له سه ر سه رهتا کراوه ته وه.

(ت) ئەو بارودووخانەى كە بنىاتى ماوى نىوانيان ههيه و ئاؤون به تايهت كاتيك ئەو بارودووخانە نەسەر بارودووخى تر بهندن، وهك ئەوهى ئە رسته ئاوزهكاندا دهبنيرت. "كه چووم نازاد چاي ليدەنا".

به پيى (Langacker)، جياوازيى بناخههئى نەسپيكتى، ئەوه ئە نىوان پيرفيكتيف و نيمپيرفيكتيف دايه، و بناخهئى سيمانتيكى بۆ ئەو جياوازيه نەسپيكتيه دهتوانيرت ئەبوارى شيكردهوه و پشكينهوه باس بكرت، (Langacker, 2002:86) پرۆسه ديارى دهكات وهك ئەوهى "باسيكي كورت بيت، كه زانيارى ورد و گرنگ سهبارت به كهس و گروپى خهكهكان، يان شوين پيشكەش دهكات، يان هەندىك شت و گرنكى پيدانى زور نەسەر قهراغ، يان شيوهئى شتيك كه ئە بهرانبهر پاشخانەوه دهبنيرت. پيدانى وهسفيكي كورت سهبارت به كهسيك، يان شتيك. واته پرۆسه بریتیبه ئە زنجيرهههك ئە پيوهنديى وهسفى دياريكراو... هاوبهشيكردن ئە مهوداى به خهياالداهينانى كات و پيداگهراڻ به شيوهههكى زنجيرههئى يهك بهرهو دوا.

ئەو پيناسههه وهك ئەوهى ههيه ئاماژه بۆ جياوازيهههكانى نەسپيكتى ناكەن، بهئكو به شيوهههكى يهكسان بۆ پرۆسهئى ههردوو پيرفيكتيف و نيمپيرفيكتيف بهكاردههينيرت، پرۆسهئى نيمپيرفيكتيفهئى به هوى ئەو رهقارهوه ديارى دهكرت، كه ئەو پيوهندييانەئى نوينهرايهئى كردهئى دركردن دهكەن ههمان شتن وهك ئەوهئى پيش خويان، به واتاى ئەوهئى، ئەو بارودووخهئى باس دهكرت به شيوهههكى جيگير دهمينيتهوه به دريژايى كات. به پيچهوانهوه، پرۆسهئى پيرفيكت به هوى زنجيرهئى پيوهندييهههكانهوه باس دهكرت، كاتيك ههردانهههك ئەوانه جياوازه ئە نهوهكهئى دواى خوى. به واتاى ئەوهئى ئەو بارودووخهئى وهسفاوه هاوبهئى ئە گورانكارى به دريژايى كات دهكات.

(Langacker, 2002:86) وهسفى كارهكانى وهك "بازدان"، "تيههئدان"، "كهيشتن"، وهك پيرفيكتيفهئى پيوانهئى يان نموونهئى يهكهئى توخمى خويى دهكات، بهلام كارهكانى ترى وهك "ليچوون"، "ههبوون" و "زانين" وهك نموونهئى يهكهئى توخمى خويى نيمپيرفيكتيفهئى، و پشت به تاقيكردنهوهئى ريزمانى باش-بيناكراو دههستيت ئە نىوان ئەو دووانهئا، "ليچوون" وهك نموونهئى يهكهئى توخمى خويى نيمپيرفيكتيفهئى، دهتوانيت ئە رانهبردووى سادهئا (أ) رويدات بهلام ئە پروگرېسفى (ب) دا نا.

(أ) باپير ئە دايكى دهچيت.

(ب) باپير (وا) ئە دايكى دهچيت. كه يهكسانه به Lily is resembling her mother

به پيچهوانهوه، نموونهئى يهكهئى توخمى خويى پيرفيكتيفهئى وهك "دروستکردن build" دهتوانيت ئە پروگرېسفا رويدات، بويه گههئى ئە گهئى نەسپيكتى پروگرېسفا ناساييه، ئە (پ) دا واتاى نهريتى يان "گيرانهوهئى"، ئە رانهبردووى سادهئا سهرههئدهئا.

(پ) باپير وا به ئەم دروست دهكات. نيمپيرفيكتيف به خويندنهوهئى پروگرېسفا و نا-نهريتيهوه.

(ت) باپير به ئەم دروست دهكات. به خويندنهوهئى نيمپيرفيكتيف، نهريتى و نا-پروگرېسفهوه.

جیاوازییهکی روون له نیوان پیرفیکتیقیهتی و نیمپیرفیکتیقیهتییدا نییه، نهوه دهقه دهتوانیت بنیاتی نهسیکت بگوریت. بویه، پیرفیکتیقیهتی زورجار خویندنهوهی نهاریتی وهردهگریت، ههر کات بارودوخهکه وهک نیمپیرفیکتیقیهتی نیک بدریتتهوه. بهراوردی نهوانهی لای خوارهوه بکه:

(ج) باپیر چی دهکەیت؟

- باپیر: پرتهقال دهخوم.

(چ) باپیر چون قهت سهرمات نهبووه؟

- باپیر: من هه موو روژیک یهک پرتهقال دهخوم.

نموونهی (ج) دهقی دهرپرینهکە ی باپیر نهگهل بهکارهینانی دهرپرینی "هه موو بهیانیهک" نه (چ) دا وا دهکات لیکدانهوهی نهاریتی سه رهه ئبدات. به چاوپوشین نه دابهشکردنی بارودوخهکان نه نیوان پرۆسهی پیرفیکتیف و نیمپیرفیکتیفیدا، هه ندیگجار ناسایی دهتوانن نه ههردوو رانه بردووی ساده و پرۆگریسفا رووبدهن، به خویندنهوهی جیاوازهوه:

(ح) باپیر چهز نه نانی جو دهکات. نیمپیرفیکتیف و نهاریت.

(خ) مندانه خهریکه چهز نه نانی جو بکات. نیمپیرفیکتیف، پرۆگریسفا و نا-نهاریت.

بارودوخهکه نه (ح) دا به جیگیری ده مینیتتهوه، به پچه وانهوه، پرۆسهکه نه (خ) دا نه سه رهتادایه، بویه، پشبینی نهوه ناکریت، که پرۆسهکه بگاته نه نجام یان نا. پرۆسهی نیمپیرفیکتیقیهتی پیوهندیی به ناوی قه بارهوه (که ناژمیردین) ههیه، پرۆسهی نموونهی یهکه می توخمی خوئی نیمپیرفیکتیقیهتی گونجاوه نهگهل رانه بردووی ساده، چونکه وهچه بهشکان پیکه وه دین و نه کاتی قسه کردندا دریزده بنهوه، بویه دهتوانن نه خزمهتی پیشکهشکردن و روونکردنهوهی پرۆسهکه دابن وهک هه مووی. به پچه وانهوه نموونهی یهکه می توخمی خوئی پرۆسهی پیرفیکتیف نهگهل پرۆگریسفا ناگونجیت، چونکه نه رک و وهزیفه ی پرۆگریسفا لیکدانهوهی رووداویکه وهک نیمپیرفیکتیف.

(د) باپیر خشتهی تاقیکردنهوهکان دهزانیت.

(ر) باپیر وا، سه رقائه / خهریکه خشتهی تاقیکردنهوهکان دهزانیت.

"وا"، "خهریکه"، و "سه رقائه" وهک نیشانهی پرۆگریسفا، واتای دهرپرینهکه دهگۆن، نه (د) دا "زانین" خویندنهوهی ستهیتیف وهردهگریت، نه (ر) دا نا، "هه وئدان"، و "خهریکبوون" و "سه رقائبوون" واتای کوتایی بارودوخهکه نییه، به ههر هوکاریکه وه بیته دهشیت پرۆسهکه بوهستیت، هه ریهک نهو نیشانهه خویندنهوهی پرۆگریسفا پیویست دهکهن و پیوهندیی نا-کاتی هه ئدههینجن.

پرۆسهی نیمپیرفیکتیقیی نه تیلیکه، چونکه ماوه دووری پیشان ده دات و خالی کوتایی سروشتی دیاری ناکات، نموونهی یهکه می توخمی خوئی نیمپیرفیکتیقیهتی ستهیتیفیه، بویه هاوبهشی نه گۆرانی ناوه کیدا ناکات. "لیکچوون"، "زانین" و

"هه‌بوون"، هاوتان به‌و بارودوخانه‌ی Vendler باسیان لیوه‌ده‌کات. به لای (2002:402) Taylor هوه، ده‌توانریت چالاکییه‌کان وه‌ک جووری پرۆسه‌ی ئیمپیرفیکتیڤه‌تی پۆل بکرین، چونکه، هاوبه‌شی نه‌ گۆرانی ناوه‌کیدا ده‌کن، بۆ نموونه: "چاوه‌کانی باپیر ده‌بریسکینه‌وه"، داینامیک چالاکی و ماوه‌دریژ، نه‌تیلیک و ناسنورداره، و نه‌گه‌ل پرۆگریسفا گونجاون.

2. 8. 2: به‌کاره‌ینانی پرۆگریسفا

پرۆگریسفا نه‌ دوو بواری سیمانتیکی ته‌واو جیاوازا به‌کارده‌هینریت، و نه‌نزیکه‌وه نه‌گه‌ل قوناغی پرۆسه‌ی یه‌ک له‌دوای یه‌ک نه‌ کاتدا ده‌گونجیت، به‌لام نه‌گه‌ل بیری agentivity وابه‌ستن واته "بای ناوی"، که ده‌بیته بکهری هه‌قیقی و وا پیشنیاز ده‌کریت، که ده‌بیته ئه‌و دوو هوکاره نه‌ نزیکه‌وه به‌ یه‌کتر په‌یوه‌ستن یان نا. ده‌کریت جه‌خت له‌سه‌ر ئه‌وه بکریته‌وه، که (أ) بیری agentivity به‌ شیوه‌یه‌کی کرۆکی به‌ به‌کاره‌ینانی فۆرمی پرۆگریسیشه‌وه په‌یوه‌ست نین و (ب) به‌کاره‌ینانی فۆرمی پرۆگریسفا به‌ شیوه‌یه‌کی جه‌وه‌ه‌ری په‌یوه‌ندی به‌ پیوانه‌ی پرۆگریسفا وه‌ له‌ کاتی دیاریکراودا نییه، نه‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا، که نه‌ نزیکه‌وه په‌یوه‌ندی به‌ کاته‌وه هه‌یه.

به‌لای (Emmon Bach) هوه، نه‌ چیرۆکی فۆرمی پرۆگریسفا، په‌یوه‌ندی به‌ ئه‌وه‌وه هه‌یه، که شته‌کان نه‌ بارودوخی دیاریکراودا به‌ شیوه‌یه‌کی کاتی به‌ هو‌ی گیره‌وه‌وه به‌ نه‌زموون ده‌کرین. (Dawty 1979 and Galton 1984) وا بیرده‌که‌نه‌وه، که نه‌ رسته‌یه‌کی وه‌ک "The village was lying in the Vally" = گونده‌که نه‌ دۆله‌که‌دا پال‌ که‌وتبو/گونده‌که که‌وتووته‌ ناو دۆله‌که‌وه"، ناوه‌رۆکه‌که راپۆرت دانه نه‌سه‌ر بارودوخی گونده‌که، وه‌ک نه‌ گیره‌وه‌وه‌وه چاوه‌روان ده‌کریت، و وا دیته به‌رچاو وه‌ک ئه‌وه‌ی نیستا چووبیته‌ ناو گونده‌که‌وه. به‌کاره‌ینانی فۆرمی پرۆگریسفا مه‌یلی به‌ لای به‌ هه‌قیقه‌تکردنی که‌مکردنه‌وه‌ی سروشتی خیراییدا هه‌یه، که نه‌ تیروانینی فسه‌که‌ره‌که‌وه پیشکه‌ش ده‌کریت. ده‌کریت بلیی lying-state که‌وتنی-بارودوخ، بارودوخی پانکه‌وتنی گونده‌که، وه‌ک رانه‌بردووی کاتی پیشکه‌ش کراوه. Vendler هه‌ردوو بارودوخ و چالاکی نه‌ یه‌ک کاته‌گۆریدا داناون، وه‌لامه‌که نه‌وه‌یه تا نه‌ ده‌ستکه‌وت و جیبه‌جیکردنه‌کان جیاان بکاته‌وه، و نه‌هه‌مان کاتدا گفتوگۆی ئه‌وه ده‌کات، که یه‌که‌میان تاییه‌ ته‌مه‌ندیه‌تی بارودوخی هه‌یه. دایاگرامی (4):

- پرۆسه	- پرۆسه	
- دیاریکراو	بارودوخ	- چالاکی
+ دیاریکراو	به‌ده‌سته‌ینان	ته‌واوکردن

یه‌کیک نه‌ کاندیده‌ گرنه‌که‌کان سه‌بارته به‌ جیاوازی نه‌ نیوان تینسی به‌رده‌وامی و نا-به‌رده‌وامیدا پرۆگریسفا، کاره‌کانی چالاکی و جیبه‌جیکردن فۆرمی پرۆگریسفا هه‌یه، نه‌ کاتیکی کاره‌کانی بارودوخ و به‌ده‌سته‌ینان نیانه. به‌ لای Vendler ئه‌و کارانه به‌و شیوه‌یه‌ی خواره‌وه ره‌فتار ده‌کن:

- (أ) من له‌ زانیندام، وا خه‌ریکی خوشه‌ویستی ولاتم، خه‌ریکی خاوه‌نداریه‌تی خانووه‌که‌م. بارودوخ (نه‌-گونجاو)
 (ب) وا مه‌له‌ده‌کات، خه‌ریکه پال به‌ ئوتۆمبیله‌که‌وه ده‌نیته، سه‌رقالی نامه‌ نووسینه. چالاکی (گونجاوه)

- (پ) باپیر "وا وینهی بازنه یهک دهکیشت، وا میلیک دهروات، خهریکی ناخواردنه" جیبه جیکردن (گونجاوه)
 (ت) باپیر "نه ناسینه وهی مندا نه که دایه، دهگه یشته لوتکهی جیابه که". دهستکهوت (نه گونجاوه)

2. 8. 3: جیاوازی له نیوان تینس و نه سپیکت

بۆ جیاوازی له نیوان تینس، مود و نه سپیکتدا زمانه وانه کان خالی سیمانتیکی بۆ دهستیپیکردن دهستیپشان دهکن، بۆ نموونه نه سپیکت بریتییبه له ریپازی جیاواز بۆ تیروانین له بازنه ی دیوی ناوه وهی بیگهاتهی کاتی بارودوخه کان. له کاتیکدا تینس بریتییبه له به ریزمانکردنی دانانی بارودوخه کان له کاتدا.⁽¹⁾ نه سپیکت هه ندیکجار به هوی واتای وشه کانه وه هه رده بردریت و هه ندیکجاری تر به هوی لیکیسی جیاواز له "نه سپیکتی نادیار و شاره ودا"، بۆ نموونه: کاری "مردن و نوستن" به ته وای جیاوازی وهک نه وهی، که مه به ست نه و دهقانه بیت، که به شیوه یهکی سروشتی تییدا روده دن، بۆ نموونه، "نوستن" ده توانریت له گه ل ناوه نکاری ماوه دریزدا به کاربه یینریت، به لام "مردن" نا، بۆ نموونه، "دوو کاژیر نوست" گونجاوه به لام "دوو کاژیر مرد" نه گونجاوه.

2. 8. 4: به کارهینانی نیشانه کانی پروگریس

به سه رنجدانیکی ورد و هه لسه نگاندنی پروگریس له کوردیدا، هه ندیک به لگه ده بینین، جه خت له سه ر نه و هه قیقه ته ده که نه وه، که له کوردیدا پروگریس له دوو باردا رووده دات، یه کهم له بازنه ی مۆرفۆلوجیکه ئی (له گه ل فۆرمی تینسی رابردوو) و له بازنه ی دهقی (له گه ل فۆرمی تینسی نا-رانه بردوو دا، هه روه ها رابردووش)، دواتر نه وه ده بینین، که بنیاتی هه نوکه یی پروگریس ده توانریت بۆ چه ندان چینی جیاواز پۆل بکریت، به ریزمانینه کرا و واتای کارکردنه له بواری ده قیدا، له هه موو باره کاندایه به کارهینانی سیمانتیکی وهک سه ره تای خالی نیمپیرفیکته. پروگریس ده توانریت وای دیاری بکریت، که له کرده وه یهک دهروانیت وهک نه وهی به رده وام بیت له کاتی نامه ژه کردندا. له لایه کی تره وه له کاتیکدا نه ریت باسی روودا ویک دهکات که تایبه ته ندیی ماوه یه کی کاته.

باری تاقیکردنه وه: بۆ وه لامدانه وهی پرسیاریکی وهک "نیستا/ نه م کاته دا X چی دهکات" وه لامی نه و پرسیاره له زمانه کاندایه جیاوازه:

له سویدیدا

Hon håller på och arbetar   له تینسی تردا   Hon håller på att arbeta
 She holds on and works   she holds on and works   (أ)

له کوردیدا که چه که به رده واه له سه ر کارکردن.

(1) Aspect are different ways of viewing the internal temporal constituency of a situation, and tense is a Grammaticalized location in time. Comrie (1976)

له (ت) دا نهریت پوچه ئگراوتهوه، كهواته، نهریت واتای كروکی نیشانهی ئیپیریفیكتیشی "ده -" نییه له كوردیدا، "هاودهمی" و "به زنجیرهیی" روودان، وا دهردهكهویت وهك ئهوهی پیوانه بن، تا جیاوازی له نیوان فۆرمی پروگریسش و رانهبردوی سادهدا پیشان بدن. و به لای Brusendorff له (Ota,1963:101) هوه "له کاتیگدا تینسه سادهکان به شیوهیهکی گشتی زنجیرهیی یهك بهرهدووا دهردهبهن، کاته دریزبووهکان ئاماژه بو ماوه- یان بهردهوامیهتی ناکهن، به ئگو به شیوهیهکی کردهوهیی هه میسه "هاودهمی" یان "ریژهیی" پیشان ددههن.

(1) (د) کاتیگ چوومه ژووره کهوه، ئهو دوام کهوت. (ج) کاتیگ دهچوومه ژووره کهوه، ئهو دوام دهکهوت.

به لای Brusendorff هوه له کاتیگدا (د) ئاماژه بو زنجیرهیی یهك به دواییه کدا هاتن دهکات و (ج) ئاماژه بو هاوکاتیبه تیبیان دهکات، که باس له کات دهکریت ئاور له نیشانهکانی رابردوو یان پیرفیکتیشی نادریتتهوه، ئهو نیشانه (ت) بیمان دهئین: که کاری ژیر توئیرینهوه له چ فۆرمیکی تینسدايه، وهك ئهوهی به هوی تیوری "چوارچیوهی-کاتیبه وه"، بیسینیا زکراوه، ئیره دا باری پروگریسش ههیه، وا لیکدهدریتتهوه وهك ئهوهی ئاماژه بو "هاودهمی" بکات، به لایم "هاودهمی"، تاییه تمه ندیبهکی کروکی پروگریسش نییه، که بو جیاکردنهوهی پروگریسش له فۆرمه سادهکان کاربکات. به لای (Jespersen) هوه ههردوو رانهبردوی ساده و رانهبردوی پروگریسش فۆرمی تینسی رانهبردوون، و جیاوازیه که یان ته نیا نه که وتووته سهر ئاماژه کردنی کات، به ئگو له ههقیقه ته وهیه، که رانهبردوی ساده ئاماژه بو دهستور- میزاج، ئوجیک، کروک و بنیاتی شتهکان دهکات. رانهبردوی پروگریسش ته نیا ئاماژه بو روودان دهکات، کهواته، پروگریسش به بهراورد به تینسی رانهبردوی سادهوه، وهسفی ههقیقهتی بهردهوام ناکات.

به لای (Hill) هوه جیاوازی له نیوان رانهبردوی "ساده" و "پروگریسش" بریتیه له "نهریتی" پیچهوانهیی "نا- نهریتی"، له کاتیگدا جیاوازی له نیوان رابردوی ساده و پروگریسش له نیوان "تهواو بوون و نا-تهواو بوون" دایه، واته دهشیت واتای سیمانتیکی پروگریسش هه ندیگجار دوا کاتی ئیستاش بکهویت. ئهو دوو جیاوازییه جووت- لایه نه پیویست نییه نهریت و نا-نهریت تاییه تمه ندیبهتی کروکی بیت، که رانهبردوی ساده له پروگریسشه که ی پی جیا بکریتتهوه، تهواو پیچهوانهیی ناتهاو بیت، دهشیت بو زور بار به کاربهی نریت.

- لهو روژانه دا له خانوویهکی بچوو کدا دهژيام. لهو روژانه دا له خانوویهکی بچوو کدا ژيام.

- هیشتا له کارکردن بهردهوام دهبوو. هیشتا له کارکردن بهردهوام بوو.

(Hill,1958:210) دهئیت: دهشیت کاری رابردوی سادهش هه ندیگ کاتی بوویت، بو نمونه: "با پیر بو ماوهی نیو کاژیر

یاریکرد"، و "لهو سئ سال له ههونیر ژیا"، دووباره له باری پیرفیکتی نا- پروگریسش "دان، جیاوازیه که له وه دایه، که

(1) ئهو نیشانهی به ههله به "کات" دانراون له لیکدانهوه و لیکدانهوهکانی تر ئهوه دهسهلمینن، که ئیمه سه رنج له ناوهروکی سیمانتیکی کاره که ددهین، که بههویهوه ئهوه هه لدههینجین، که کردهوه که چهند له کات دهخایه نیت هه ر له سه رهتای دهستپیکردنیهوه، تا دهگاته کو تایی، یان له رستهی نا- ساده دا ئهو کاتانهی به هوی کاره جیاوازه کانهوه دهردهبردین کامیان پیش کامیانه... دهبینی هه ندیگجار کاره که له تینسی رابردوو دایه، که چی کاته که دهخاته دوا کاتی قسه کردنهوه و ههروهها...

له گه ل "ده - دا جوړيك له دووباره بوونه به نيزافه ي بهردهوامي دهديت به دهبرينه كه، ماوه ي پيوسته بو دياريكردن و اتاي پروگريسف. سه بارت به سنوردانان، دهديت: كاره كاني وهك "دامه زانندن" و "دوژينه وه"، "وانه گوتنه وه"، "نوژه نكردنه وه"، واتاي فرههنگي ماوهيان ههيه، گوړاني سيپه م بنياته كاني "be + ing" واتا دياريكردن، و كاره كاني وهك، "هاوسان"، "زانين"، "له خوگرتن"، "تيډابوون"، "بقلبيوون"، واتاي فرههنگي ماوه دريژيان ههيه، و له گه ل "پروگريسف" دا به نينيان نيبه:

جياوازي له نيوان نه سپيكت و سيغه ي كرده وه بناخي له سهر هيچ نيشانه يه كي فره ي/ره سي شيوازي دانه نانه، له بهر نه وه ي سيغه ي په لاماري دروست دهكات: بو نمونه، سارديكرد. يان به سيغه ي پروگريسف، "وا سارديكرد"، سيغه يه كي په لاماريه نه وه پروگريسف نيبه، به لام له واتاي فرههنگي كاره كه دا ههيه. چاووه وانكردن باريكه كاتيكت، كه تينسي پروگريسف نامازه بو ناينده دهكات.

(Bodelsen) دهديت: جياوازي له نيوان فوړمي ساده و فره وانكراو نه وهيه، كه فوړمي ساده يان نه وه تا وه سفى (أ) هه قيقه تي گوته كان (رووداو و سهره نجامي كرده وه كان) دهكات يان (ب) نه وهيه، كه وه سفى سروشتي يان راستي گشي دهكات، له كاتيكتا فوړمي فره وانكردن وه سفى خودي كرده وه كان دهكات، هه قيقه تي رووداو يان "سهره نجامي"، "رووداو كان"، زورچار له رابردووي ساده دا ده بينرين، به پيچه وانوه، نه ريتي راستي گشتي زورچار له رانه بردووي ساده دا ده بينريت، له بهر نه وه جياوازي له نيوان رانه بردووي ساده و رانه بردووي پروگريسف ناسايي نه وه پيكديت، كه نه ريت يان راستي گشتي به پيچه وانوه كرده وه وهيه، ده بريني "نه و رادهكات" نامازه به بو كرده وه و هه قيقه تي راكردن له ژيان و واقيعا، زيادتر نه وه ي، كه "نه و رايده كرد" نامازه بو دهكات، له به كه م وه سفى هه قيقه تي و دووم وه سفى خودي كرده وه ي راكردن دهكات له ماوه يه كي دياريكراودا، به لاي (Bodelsen) له رسته يه كي وهك "من گويم له دنكه دهنگي كه"، سهرنجه كان له سهر چالاي چه ق ناكرينه وه، به كو له سهر سهره نجامي نه و چالايه يه، هه ريويه يه، ليره دا پروگريسف به كارنايه ت. "گويلبيوون" نامازه بو كرده وه ناكات. به كو بو باروودوخ. هه ستردن و تيگه يشتن و... كاري سته يتيشن.

2. 8. 5: كاته گوړي پروگريسف و نيمپيرفيكتيف

جياوازي له نيوان بنياتي سيمانتيكي پروگريسف و نيمپيرفيكتيف نه وه هه قيقه ته ده سملينيت، كه كوردي وهك هر زمانكي تر، بو نمونه، فارسي و نينگليزي كاته گوړي پروگريسفي جيا و ديار له كاته گوړي نيمپيرفيكتيفيه تي له خوده گريت، به پي نه و به لگانه ي لاي خواره وه:

(أ) كاته گوړي "پروگريسف"، و "نيمپيرفيكتيف" به مه به ستي وه سفى باروودوخ نه ريتي و باروودوخه كور تخايه نه كانيش به كارده بينرين، له گه ل فوړمي "كاري نيمپيرفيكتيف" دا نمونه ي رووداوي نه ريتي تاك پيوست نيبه، بويه، وهك به ردهوام له بهر چاو ده گريت، به لام له گه ل فوړمي كاري پروگريسف دا رووداني هه ر نمونه يه كي رووداوي نه ريتي تاك به شيوه يه كي نيمپيرفيكتيفيه تي له بهر چاو ده گريت، و وا پيشان دهديت، وهك نه وه ي له گه شه كردندا بيت.

(ب) ئەگەل فۆرمی "کاری نیمپیرفیکتیڤیەتی" دا بارودۆخی دیاریکراو هەموو پیکه‌وه بە شیوه‌یه‌کی نیمپیرفیکتیڤیەتی ئەبەرچاو دەگیریت، ئەگەل فۆرمی کاری پرۆگریسڤ "هەر نموونه‌یه‌کی تاک، بارودۆخی دیاریکراو بە تەنیا وەک نیمپیرفیکتیڤ مامە ئە دەکریت، وەک ئەوهی ئە پرۆگریسڤدا بیٔت.

عەلی نامەیه‌ک بۆ باوکی دەنووسیت. Ali is writing a letter to his father.

(Farahani:1990:285-9) æLi be pedær.æsh name mi.nevis.æd

عەلی هەر رۆژێک نامەیه‌ک بۆ باوکی دەنووسیت. Ali writes a letter to his father every day.

æLi hæ.r.ruz be pedær.æsh yek name mi.nevis.æd

Comrie (1976:33) جیاوازی ئە نیوان ئەو دووانەدا ئەوه‌دا دەبینیتەوه، کە "نیمپیرفیکتیڤیەتی باریکی تاییەتی نەریتیەتی ئەخو دەگیریت" واتە فۆرمی نیمپیرفیکتیڤیەتی دەشیت ناماژە بۆ بارودۆخی تاک یان نەریتی بکات. بەلام فۆرمی پرۆگریسڤ تەنیا ناماژە بۆ بارودۆخە تاکەکان semelfactive دەکات. "پیاوه پیرەکە هەمیشە ئە پارکەکەدا دان دەدات بە کوترەکان"، ئە (Farahani,1990:259)هوه.

(پ) نیشانە ی پرۆگریسڤ "دە - ئەگەل هەردوو کارە ستەیتیف و داینامیکەکان، و تەنانەت ئەگەل "بوون"یشدا رۆودەدات، بۆ نموونه: "خەریکە تێدەگەم - I am understanding" بارودۆخی پرۆگریسڤیە، بەلام "تێدەگەم - understand" بارودۆخی ستەیتیفی دەنوینیت، کەواتە، ئەرکی سەرەکی نیشانە ی نیمپیرفیکتیڤی بارودۆخی پێشکەش دەکات، وەک ئەوهی بەرەوه‌وام بیٔت.

(ت) واتای پرۆگریسڤ، ئە زمانی کوردی و فارسیدا، هەمیشە بە هو ی فۆرمی نیمپیرفیکتیڤیەتەوه ناماژە ی بۆ دەکریت، جگە ئەوانە هەندیک بنیاتگەلی تر هەن، کە ئە بری فۆرمی نیمپیرفیکتیڤ دەتوانن واتای پرۆگریسڤ ئە زمانی فەرەیدا بگەیه‌نن، تا بارودۆخی چاوه‌روانکراو و ئەبەرچاو بگیریٔت وەک ئەوهی ئە خانی کاتیکی دیاریکراو ئە گەشەکردندا بیٔت، ئەو هۆکارە زمانییانە، بریتین ئە:

(1) فارسی و کوردی، ئە دوو نیشانە ی پرۆگریسڤدا، هاوبەشن، بۆ نموونه، ناوه‌لکاری کاتی "ئە کردە ی .. دا" بوون و کاری بە یاریدە ی "بوون"، دەشیت ئەگەل فۆرمی چاوه‌کی کاری سەرەکی یەبگیریٔت و ئەشوینی فۆرمی نیمپیرفیکتیڤ بەکاربەینریت، تا بارودۆخەکە و ئەبەرچاو بگیریٔت وەک ئەوهی ئە خانی کاتیکی دیاریکراو ئە پرۆگریسڤدا بیٔت.

(2) ناوه‌لکاری فریزی کاتی ئە هەر سی زمانەکەدا دەکریت فۆرمی "ئە + چاوه‌گ + بوون -in -dar hal.e process of" کە ئە هەموویاندا واتای "ئە پرۆسە ی ... بوون" دا دەگەیه‌نن:

"Ali was eating (lit. was in process of eating) food. (i)

(پ) Ali dar hale qaza xor.d.an (inf) bu.d.

(پ) عهلی نه ناخواردندا بوو که ...

(3) ناوه ئناوی "سهرقان" mashqul = busy و نیشانهی (e) "سهرقان" نه کوردی و فارسیدا دهشیت نه گه ئ فۆرمی چاوگی کاری سهرکی به کار بهینرین، تا وهسفی کرده وهیهک بکات، وهک نه وهی نه گه شه کردندا بیئت، بو نموونه:

(أ) Ali mashqul.e nevesh.tan.e bu.d.o

(پ) Ali was writing (busy of writing of) the letter.

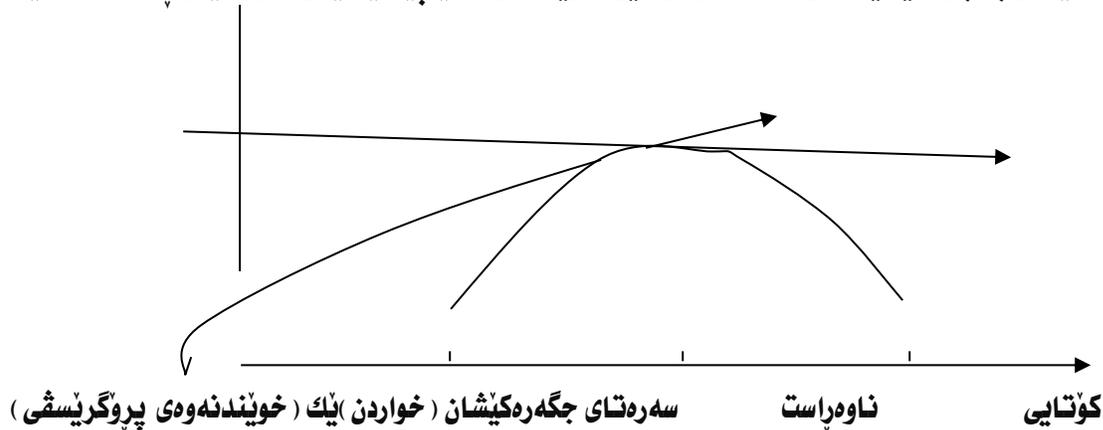
(پ) عهلی سهرقانی نووسینی نامه که بوو.

(4) نه کوردیدا ناوه ئناوی "خهریک + چاوگ + بوون" وهسفی کرده وهیهک دهکات وهک نه وهی نه پرۆگریشتدا بیئت.

(5) نه و نیشانهی پرۆگریشتدا، نه گه ئ ههردوو فۆرمی تیئسی "رأبردوو" و "نا-رأبردوو" دا به کارده هینرین، و دهتوانن نه گه ئ کاره مؤداله کانیش رووبدن، بو نموونه نه کوردی و فارسیدا، "want - xas.t.an - ویستن" بیئینی نه وه دهکین، که بارودوخی دیاریکراو نه کاتیکی داهاتوودا نه گه شه دا ده بیئت، یان قسه کهر دهیه ویئت نه بارودوخی جیبه جیکردنی کرده وهیهک دابیئت نه ئاینده دا.

(6) پرۆگریشت به واتای رووداو، کرده وه و چالاکیهک، که به سهره تایهک دهست پییده کات، ورده ورده به ره وه ئکشان ده چیت، تا دهگاته خالیکی لوتکه نه ناوه راستدا، جا ورده ورده به ره وه خوار ده بیته وه، تا دهگاته خالی کوتایی، بو نموونه: نه "أزاد وا جگهره ده کیشیت - Azad is smoking" جیا به نه "أزاد جگهره ده کیشیت - is smokes" یه کهم پیمان ده ئیت: که نه کاتی قسه کردندا ئزاد نه کرده وهی جگهره کیشان دایه، به سهره تا، ناوه راست و دواتر به ره وه خوار بوونه وه و ته و او بوون، به ته و او بوونی جگهره که، تا خالی کوتایی، نه وه تایه تمندیی پرۆگریشته، بویه نابیته جگهره کیش و نه ریتی نه وه، دووه پیمان ده ئیت: ئزاد جگهره کیشه، سه بارت به سهره تا و کوتایی هیچ زانیاریه که مان ناداتی، که ی دهستی پیکردوو و که یش وزده هینیت، دهشیت تا مردن نه گه ئی به رده وام بیئت، نه وه تایه تمندیی ئیمپیرفیکته، که دانه کان هه موو پیکه وه گری ده دات و بیر نه تاکه جگهره یهک ناکریتته وه به ته نیا و به هیلیکی راست به رده وام ده بیئت، وهک نه، دایاگرامی (5) ده بیینن:

کردهوهی جگهره کیشان به بی دیاریکردنی سهرهتا و کۆتایی (خویندنهوهی نیمیپروفیکتیقی) دوو هیلای راست که دهشیت بهیهک نهگهن.

دایاگرامی (5)

به تیگرای نهوهی نه سهرهوه باسکرا، جهخت له سهر نهوه دهکاتهوه، که رانه بردووی ساده هه همیشه باس له وه هه قیقه تانه دهکات، وهک نهوهی له ژییانی واقیعدا روودهدهن، رانه بردووی ساده زمانی یاساو دوکیومیتهکانه، بویه هه همیشه له نووسینهوهی بهنده یاسایی، گریهست، ریکهوتن و ... هکاندا بهکاردههینریت، له کاتیکیدا رانه بردووی پروگریسش و سهرجهم فورمه پروگریسه پهراویزهکانی تر ته نیا بو وهسفی خودی نهو کردهوهیه بهکاردههینرین، که فورمه که باسی لیوهدهکات.

2. 9؛ پروگریسش له کوردی و زمانه نهو روپییهکاندا

ناسایی پروگریسش له هه موو زمانهکاندا له گه له سهپیکتی نیمیپروفیکتیقیدا دیاری دهکریت، به لام نه مه، نهوه ناگهیه نیت، که وهک کاته گورییهکی سهریه خو به تاییه تمندیی دیاریکراو و جیا له کاته گوریی نیمیپروفیکت مامه له نه کریت، چونکه بنیاتی سیمانتیکی نهو دوو لایه نه به تهواوی ناچنه سهریهک و له رهفتاریشدا ههریه که و ناراستهی خوئی ههیه، گهرچی ههردوولا بهردهوامیهتی پیشان ددهن. له نیوان زمانه نهو روپییهکاندا زمانی نینگلیزی وهک بنه ما و سهرهکی وهگرراوه تا له ویه له پروگریسشی زمانهکانی تر بدوین، چونکه "وهک دهردهکه ویت نینگلیزی زمانیکی دیاره/زانه به تهواوی پروگریسشی به ریزمانیکراو روون دهکاتهوه، که سییک دهتوانیت یاساو تاییه تمندییه پیوهندیادهکان هه ئبهینجیت بو باسکردنی پروگریسش له زمانهکانی تردا" (Bertinnetto et al, 2000:517). نیمهش پشتگیری راییهکانی Bertinnetto دهکهین، بویه له م توژیینهوهیهدا جه ختمان لهوه کردووهتهوه، که بهراوردکردن کردهوهیه که له مه به ستمان نزیک دهکاتهوه، بویه، به مه مهستی ناشناکرنی نه سهپیکتی پروگریسش به خوینه ران، بهردهوام بهراورد له نیوان کوردی، نینگلیزی، فارسی و زمانهکانی تردا دهخینه پیش چاو، تا بو مان دهرکه ویت نایا کوردی فورمی تاییهت به دهرپرینی نه سهپیکتی پروگریسشی ههیه یان نا؟، له لایه کهی تریشهوه تا خوینهری کوردی بیته سهر نهو باوه رهی، که کوردی

ئەسپىكتى پروگريسف بە چەندان رېگە و بە ھۆى چەند نىشانە يەكەو دەردە برېت، تا رادەيك وەك كاتە گۆرپىيەكى بە رېزمانىكراو لە رابردوو، يان وەك ئەسپىكتى فرىزى لە رابردوو نا- رابردوو دا مامە ئە دەكرىت.

ئەم بە شەدا چەند نموونە يەك لە زمانى جياوازدا پېشكەش دەكەين، تا پېشانى بەدين، كە تا چ رادەيك زمانەكان لايەنى لىكچوو و جياوازيان سەبارەت بە بنياتى فۆرمى پروگريسف ھەيە، ئە لايەكى تریشەو تا بزانی فۆرمەكان ھەمان بنياتى سيمانتيكى ھاوبەش بە خويانەو دەگرن، و گوزارشت ئە ھەمان كرده دەكەنەو يا نا⁽¹⁾. بە مەبەستى ئەوئى بزانی نايا ئە زمانى ديارىكراو كرده پروگريسف بە رېزمانىكراو يان نا؟، و ئەگەر واش ئەبېت دەكرىت بېرى سيمانتيكى پروگريسف بە فۆرمى پەراويزى وەك رېگە چارەيەك و پركردنەوئى ئەو كە ئېنە ئە زمانەكەدا دەربەردرېت يان نا؟ بۆ ئەو مەبەستى خرايەروو نموونە يەك ئە (Bertinetto et el,2000:517) ھو وەردەگرين:

كەسيك ئەسەر تە لە فۆنە دەيەوئىت سەبارەت بە Ann شت بزانی: وە لامدانەو كە بەو جورەيە،

پروگريسف يەكەم:

Ann is next to me ئان ئە تە نىشت مەوئىيە. "خوئندنەوئى ستە ييتىف"

She works(right now) ئەو (ئىستا) كاردەكات. پروگريسف بە ھۆى "ئىستاو" و "right

now" ھو ھو

پروگريسف دووھم:

(A: what does Ann do every Saturday morning?) ئان ھەموو شە مەيەك چى دەكات؟

B: She CLEAN HOUSE/Read ئەو ماڤ پاك دەكاتەو/دە خوئنىتەو.

جياوازي ديار ئە نيوان (1) و (2) بە پىي (Bertinetto et el) ئەوئىيە كە ئە پروگريسف يەكەمدا رووداوەكە وا دەبىنرېت وەك ئەوئى ھىشتا ئە پروگريسف/گەشە كردن دايە ئە ماوئى پىوئندىداردا (مەبەست ئە كاتى قسە كردنە) ئە كاتىدا ئە پروگريسف دووھمدا ھىچ چركەسات (ماوئى كورت) جەختى ئەسەر ئەكراوئەو، (رستەكە بارودوئى نەرىت دووبارە دەكاتەو) تا ئەوئى بلين: ئە زمانىكدا، كە فۆرمى پروگريسف ھەيە، پىوئستە چاوەروانى ئەو بەكرىت، كە:

(1) Dahil (2000) ئە توئزىنەوئىيەكى پراكتيكيە 100 پرسىار بەسەر چەندان فوئابخانەى ئاست جياواز، ئە ھەموو ولاتە ئەوئىيەكاندا دابەش دەكات، دواتر، داوا ئە فوئابىيەكان دەكات، تا بە ئارەزوئى خوئان رستەكان وەربگىرنە سەر زمانەكەى خوئان و وەلامى پرسىارەكان بەدەنەو، ئەوجار، وەلامى ئەو پرسارنە دەدات بە چەندان زمانەوان و مامۆستای زانكۆ، تا ھەر كەسە و بە پىي پسپۆرى خوئى، ئە وەلامى ئەو پرسىارانە بتوئزىتەوئى و لەسەر چەندان وەجە كاتە گۆرى ئەسپىكت بنووسىت، ئە و كارەدا، زىادتر گرنگى بەوئى دراوئى بزانی چۆن ئەسپىكتى پروگريسف ئە زمانە ئەوئىيەكاندا دەردەبردېت و لايەنى لىكچوو و جياواز سەبارەت بە بنياتى سيمانتيكى و فۆرمى پروگريسف ئە نيوان ئەو زمانەدا لە چ ئاستىك دايە؟

(i) به کارهینانی فۆرمی جیاواز له دوو رستهیهدا، یان (ii) به لانی کهمهوه له رستهی یهکه مدا ده بیته فۆرمیکی لهباتی هه بیته، که له دووه مدا نییه.

له کوردیدا سه بارهت به وهلامی یه کهم "نان به ته نیشته منه وهیه" خویندنه وهی سته یه تیغه وهرده گریت، هاوبه شی له گۆران ناکات، و گه شه گردن و دابه شه کردنیك، که سه رهتا و ناوه راست و کۆتایی له خو بگریته نابینی، وهلامی دووهم "نیستا کارده کات" خویندنه وهی پروگریسفه و نا- نه ریتی وهرده گریت، ناوه نکاری "نیستا" نه وه ده سه پینیت، و به بی "نیستا" رسته که سی خویندنه وه هه ئه ده گریت، داهاتوو، رانه بردوو (نه ریت به واتای کارکه ر)، و پروگریسفه. له دووه مدا، ناوه نکاری کات "هه موو شه ممه یه که"، رانه بردوو ده سه پینیت و به رسته یه که، که وه سفی بارودوخیکی کاتی (پروگریسفه) بکات وه لام نادریته وه، وهلامی (2) "Ann ده خوینیته وه یان مال پاک ده کاته وه،" وه که وه سفی بارودوخیکی له نابنده دا خویندنه وهی نه ریت وهرده گریت، وهلامی سییه م نه گهر مه به ست له پیدانی زانیاری سه بارهت به Ann بیته، کوردی رسته یه که ده رده بریت، که تییدا خویندنه وهی نه ریت جیی نابیته وه و جیگه ی باس و خواسه، بو نمونه: "Ann خه ریکی مال پاک کردنه وه یان خویندنه وهیه" ده رپرینی "خه ریکه" وه که (-ing) نیشانه ی پروگریسفه کارده کات، کوردی به پیچه وانه ی زمانه کانی تر پروگریسفه له رابردوودا خویندنه وهی نه ریت به خو به وه ده گریت، له و بارانه دا که (ده -) هاوبه شی تییدا ده کات، به لام نیشانه کان هوکارن بو لادانی نه ریت.

له زمانه کانی تر دا:

(1) له زمانی هوته ندی

(1) پروگریسفی یه که م:

Ze Zit te werken

She sits to work "she is working"

(2) پروگریسفی دووهم:

Dan maakt ze het huis schoon

Then makes she the house clean "she is cleaning the house then"

به کورتی، کوردی وه که نینگلیزی و هوته ندی فۆرمی پروگریسفی تاییهت، به خو ی هه یه. که تییدا ناوه نکاری "خه ریک، سه رقال، و له ... بوون" و ناوه نکاری کاتی "نیستا، وا، و له و کاتانه دا،" هاوکارن له بنیاتتانی پروگریسفی فریزیدا". جگه له وانه بنیاتی سیمانتیکی کاره کان و فۆرمی "ده - + ره گ" و "ده - + قه د" هه موو نه وانه، کاته گۆریی پروگریسفه بنیات ده نین، سه رنج له و رسته یه لای خواره وه بده:

- (دوینی شه و کاژیر 8) کاتیك/ که با پیر هات، نان هیشتا قاپی ده ست.

به هو ی دوو لایه نه وه، یه که م بوونی ژماره ی تاییهت و دیاریکراو، که وا ده کات رسته که ته نیا له گه ل باری سه رنجی پیرفیکت بگو نجیت، لایه نی دووهم هه بوونی رسته ی ناسه ره کییه له کوردیدا، که کرده وه که سنوردار ده کات بو ته نیا کاتیکی

دیاریکراو، که دهشیته له داهاتوودا دووباره نهکریتهوه، و نه ریت لابه ریت، که واته، وهک (Bertinotto et al, 2000:519) پيشنياز دهکات که:

(1) نهگهر زمانیک فۆرمی پروگريسی به کارهینا له تینسی رانه بردوودا ههروهه رینگه به به کارهینانی پروگريسی له تینسی رابردووشدا دهکات.

(2) نهگهر زمانیک فۆرمی پروگريسی له تینسی رانه بردوودا نه بوو، نهوه زمانه که دهشی له تینسی رابردوودا به کاری بهینیت.

2. 9. 1: جیاوازی پروگريسی، تینس و نه سپیکت

پروگريسی له گهله نه سپیکتی پیرفیکتییدا ناگونجیت، بویه کوردی هه میسه بو دهرپرینی پروگريسی ئیمپیرفیکتییدا به کاردههینیت، له کوردیدا، ده توانریت هیل دیار له نیوان پروگريسی و نا- پروگريسی بکیشریت به تایبهت له رابردوودا. به لام له رانه بردوودا دهکریته دهق وهک سهنگی مهحهک و به یارمهتی چهندان دهرپرینی وهک "وا، خه ریکه، ئیستا، و..." پروگريسی له نا- پروگريسی جیا بکریتهوه، له بهر نهوه، رانه بردووی ساده دیارینه کراو و ئالۆزه له نیوان رانه بردوو و داهاتوو و پروگريسیدا، نهوهی نهو ئالۆزییه لادهبات نهوه دهقه. پروگريسی له زمانهکانی وهک ئینگلیزی و ئیرلهندی و هندیکی زمانی تردا نیشانهی پروگريسی به تهواوی به ریزمانیکراوه، بویه به بهراورد به کوردی که متر سه رلیتیکدانێ تیدایه. نهوه ته نیا پیههندی به تینسهکانی ئیمپیرفیکتی سادهوه نییه، به ئکو ده بیته زیادتر له هوکاریک بو دهرپرینی پروگريسی له بهرچاو بگریین. هه ندیک بنیاتی پروگريسی دهشیته پیکهوه دهریکهون، و له به کارهینانی زماندا که متر دهریکهون:

(1) جوړیک له بنیاتی پروگريسی Focalized وهک بارودوخی کوکراوه، واته بیری رووداویک دهرده برن، که وهک به رده وامبوون له سه ر خانیکی تاک له کاتدایه، و پیی دهوتریت "Focalization point"، نهو پروگريسی دهشیته به روونی له رسته یان مهوادی رسته دا وهک بابتهکی پيشبینی پيش وهقت دهریکه ویت.

(2) بنیاتی پروگريسی ماوه دووره Durative، نهوانه، که هه ئده سه نگیترین په یوه ست به ماوه دووری کاتیکی گه وره تره وه. به دنیا بییه وه، ماوه دوورییه کی هه قیقی رووداوه که به نادیاریکراوی ده مینیته وه. ته نانهت کاتیکی ئاوه لکاری ماوه دووری رانه بردوو، کاتی ئیستای له گهله روودهکات.

(3) بنیاتهکانی Absentive به واتای نهوانه واتای رووداویک دهگه یه نن و دهگوازنه وه له شوینیکی، لابرديان له سه نته ری ئاماژه کردنه وه، (واته ئاماده نه بوونیان).

پروگريسی کوکراوه له ناو چه قدا: بو نمونه: "زهوی به دهووری روژدا ده سو ریته وه"، به چاوپوشین له سروشتی هه میسه یی نهو بارودوخی ئاماژهی بو دهکات. وهک نهوهی پیههندی به گونجاویه تی له گهله نهو ئاوه لکارانهی جهخت له سه ر "بارودوخی دیاریکراو" ده که نه وه هه بیته، که به هوی پروگريسی ماوه دوور پيشکesh دهکریته، له گهله نهوه شدا، که بارودوخیه کان له گوړاندان له زمانیکه وه بو زمانیکی تر و له ئاوه لکاریکه وه بو ئاوه لکاریکی تر، نهوه هه قیقه ته، که پروگريسی ماوه دوور

دهشیت ئه و ئاوه ئکارانه قبول بکات، بو نموونه / له tx بو ty، له کاتی X هوه، تا tx، بو ماوهی تهواو ... باپیر رادهکات".
پروگریسی بهردهوامی، له زمانی ئیسپانیدا ههرسیک پروگریسه که به ئسانی به تینسی پیرفیکتیف دهردهبردین.

Estuvo leyendo todo el dia
Was:SP:3SG read: GER all the day

(Bertinetto et el, 2000:520) A/he spend the whole day reading

هه موو روزه که ی به خویندنه وه به سه ربرد.

2. 1. 9. 1: ئه سپیکتی سیمانتیکی

به شیک له گرفته کان سه بارهت به سیمانتیکی ئه سپیکته کان، نه وه یه، که زور له تیورییه سیمانتیکیه کان خوینان له سه ر دیاریکردنی پوله ئه سپیکته دیاریکراوه کان له سه ر ئاستی "ف. ک" خهریک ده که ن. نه وه ی تا ئه م کاته زانراوه نه وه یه، که سروشتی نه رگیومینته گانی "ف. ن" له به شی گوزاره دا ده توانیت به توندی کاریگهری هه بیت سه بارهت به وه ی ئایا "ف. ک" وا پیشان ده دریت وه که نه وه ی خویندنه وه ی "جیبه جیکردن"، به خویندنه وه ی تیلیکی یان "چالاک" به خویندنه وه ی ئه تیلیکی وه رگریت. نه مه، نه وه ده گه یه نیت، که به ندیکی فهره نگی کاری ده شیت هاویه شی له ژماره یه کی جیاواز له نموونه ی پوئکردنه گاندا بکات، نه وه یه کی که له تاییه ته ندییه گانی زمانی کوردی، به لای (Farahani 1990) یه وه له زمانی فارسی مودیرندا پیرفیکتیف و نیمپیرفیکتیفی فۆرمی نا- رابردووی هه ندیک کار له به کارهینان دان و ناتوانریت به یه کتر بگۆردرینه وه به بی نه وه ی واتاکه ی تیک بچیت، و به بی نه وه ی باری سه رنجی ئه سپیکتی ده فی زمانی نه گۆردریت، کاری "بودن- be"، یه کی که له وانه، که له تینسی رابردوودا ته نیا فۆرمی پیرفیکتیفی هه یه، به لام له تینسی نا- رابردوودا هه ردوو فۆرمی پیرفیکتیفی، بو نموونه: "هه سته م = هه م" من هه م "I am or I be"، (دووهم فۆرمی پیرفیکتیفی نه وه بو رسته ی ناسه ره کی ته رخانکراوه). و فۆرمی نیمپیرفیکتیفی، (بو نموونه، ده بم = میباشم I am/will be = mi-bash.am). نه وه ی دواییان وینه یه کی شیوازی نه وه ی پیشه وه یه و ته نیا له قسه ی فۆرمای و ده فی نه ده بیدا رووده دا. فۆرمی پیرفیکتی نا- رابردووی هه یه، بو نموونه: "دارم = هه مه = I have"، و هه روه ها. هه موو نه وانه گونجاون، بو نموونه: "هه مبوو، داشته م I had, dash.t.am، یان هه مه"، به لام له هه ردوو زمانه که دا ناگوتریت: "ده- هه مه یان میدارم" که نه گونجاون.

2. 1. 9. 2: ئه سپیکتی، نیمپیرفیکتیفییه تی و پروگریس نمونه ی توخمی خوئی

کرده ی نیمپیرفیکتیفی پیوه ندی به ناوی قه باره وه هه یه، چونکه به شه بیکهینه ره گانی ئه و ناوه قه باره بیبانه هاوتوخم و چوونیه کن، و له کرده ی نمونه یی توخمی خوئی نیمپیرفیکتیفییه تی و هه یه کن، بو نموونه: بارودوخی "زانین" وه رده گرین، دواتر هه ر کاریکی تر له و توخمه وه رده گرین، که هه مان تاییه ته ندی به خوینانه وه ده گرن و وه کی کاری نیمپیرفیکتیفی مامه له ده که ن، تا نه وه مان بو دریکه ویت، که بوچی پرۆسه ی نمونه ی توخمی یه که می خوئی نیمپیرفیکتیفییه تی گونجاوه له گه ل رانه بردووی ساده دا. چونکه وه چه- به شی ئه و پرۆسه یه، که بیکه وه دین و دریزده بنه وه له کاتی قسه کردندا ده توان له خزمه تی

پيشكه شکردن و روونکردنهوهی پرۆسه که دابن، وهك هه مووی. به پپچه وانهی "پپرفیکتیف" هوه، نموونهی یه که می توخمی خوی له گه ل پرۆگریسفا نه گونجاون. چونکه نهرك و وهزیفه ی پرۆگریسفا لیکدانهوهی رووداو یکه وهك نیمپرفیکتیف:

(أ) باپیر خشته ی تاقیکردنهوه کان دهزانیت.

(ب) باپیر وا / سهرقال / خه ریکه خشته ی تاقیکردنهوه کان دهزانیت.

ناوهروکی سیمانتیکی (أ) هه مان ناوهروکی سیمانتیکی (ب) نییه، نه وهش دهگه پیته وه بو کاربگه ریی نیشانه کانی (وا، سهرقال و خه ریکه)، که هاوتان به رهفتاری نیشانه ی پرۆگریسفا "ing-" له نینگلیزیدا. کاره سته بیتف و پرۆگریسفا کهان له وهدا هاوتان، که به بی که رهسته ی زمانی زیاده خویندنهوهی نه تیلیک وهرده گرن، و به گشتی پرۆسه که ناسنوورداره و خانی کوتایی سروشتی دیاری ناکات.

3 : نه نجام

له زمانی کوردیدا، نه بهر نه بوونی نیشانه یه کی دیار^(ت) بو نه سپیکتی پرۆگریسفا (به لای نه وانهی له بواری زماندا کاریان کردوه) بووته ناوانی نه و دیاردهیه و دیاریکردنی به نیوه چلی له ژیر ناویشانی دیاردهی تردا، به لام نه مه واتای نه وه نییه، که زمانی کوردی نیشانه ی پرۆگریسفا تاییهت به خوی نییه، دیاره نه و زمانانه ی "نه سپیکتی پرۆگریسفا" یان له رابردوودا هه بیته، به هه مان شیوه ده بیته نه رانه بردوودا هه یان بیته، به کورتی فۆرمی نه سپیکتی پرۆگریسفا نه و تاییه تمه ندییانه ی لای خواره وه به خویه وه ده گریته:

(1) نه سپیکتی پرۆگریسفا له نیوه ندیی چوارچیه ی نه سپیکتی نیمپرفیکتدا ده رده بردیت، به لام به تاییه تمه ندیی جیاواز و وهك کاته گۆرییه کی سه ربه خۆ رهفتار ده کات.

(2) جه خت له سه ر خانیك (له بارودوخی باسکراودا) ده کاته وه، که نه سه ره تا و نه کوتایی بارودوچه که یه.

(3) فۆرمی نه سپیکتی پرۆگریسفا، له رانه بردوودا پیکدیته له "ده - + رهگی کار + خویندنهوهی دهقی".

(4) فۆرمی نه سپیکتی پرۆگریسفا له رابردوودا دوو جه مسهره، واته له پال نه وهی پرۆگریسفا دهگه یه نیته جه خت له سه ر نه ریتیش ده کاته وه.

(5) له رسته ی ئالوزدا "که-کلوز" خویندنهوهی نه ریت لاده بات.

(6) پيشگری "ده -" له بواری نه سپیکتدا وهك نیشانه ی نیمپرفیکتیف رهفتارده کات، و به رانه بهر به "می -" فارسی ده وه ستیته وه.

(1) نه وهی گوترا به تپروانینی نه وانیه، که له بواری زمانی کوردیدا کاریان کردوه و کاته گۆریی پرۆگریسفا یان به هشیك یان روونتر به کاته گۆریی نیمپرفیکتیف، واته به رده وام زانیوه، نه وانیه بیران له وه نه کردوه وه، که کوردی وهك زمانه کانی تر (که به دریاژیی نه م کاره نموونه ی بو هینراوته وه) خاوهنی نیشانه ی پرۆگریسفا خویه تی و ده توانیته به شیوه ی به ریزمانیکراو و پارافریزیشه وه ده ریته.

(7) پروگريسيڤيه تي به شيك له واتاي كروكي نيشاني ئيمپيرفيكتيڤيه تي "ده - نيبه، به به لگه ي نهوهي كه، به كه م، له گه ل هه ردوو كاره دايناميك و سته يتيڤه كانيشدا رووده دات، دووهم، هه ميهه له گه ل نيشانه ي پروگريست و نهو ده برپينه شدا رووده دات، كه خوينه نهوهي پروگريست پيوست ده كه ن.

(8) كوردی دهربرينيكي وهك "ده - + قه د" له رابردوودا به خويه وه ده گريته، كه به شيوه يه كي سيمانتيكي هاوشيوه ي بنياتي نه سپيكتي پروگريستي به ريزمانيكراوي ئينگليزي رهفتارده كات، جياوازيه كه له وه دايه كه "ده -" نابيته هاوواتا بو "ing" چونكه له بنياتي تری نا-رابردوودا نابيته جيگيره وه ي.

(9) كوردی ده توانيت جياوازي له نيوان پروگريست و نا پروگريست له رابردوودا بكات.

(10) كوردی نهو نيشانه پروگريسيڤيه يانه ي لای خواره وه (هاوواتا به ing - ئينگليزي) به خويه وه ده گريته، كه بهو شيوه يه ي لای خواره وه بنياتي پروگريست پيك ده ينين:

1. خهريك + چاوگ + جيناوي لكاو "خهريكي + نانكردن + -ه/ن"

2. سه رقانل + چاوگ + جيناوي لكاو "سه رقانل + نانكردن + -ه/ن"

3. له + ناو/چاوگ + بوون "له + بيركردنه وه + دايه/بوو/ده بيت"

نهو ناوه لكارو دهربرينه ي خواره وه شو خوينه نهوهي پروگريست ده سه ينين:

4. وا + تينسي رانه بردوو (ده + رهگ + جيناوي لكاو) "وا + راده كه + ات"

5. ئيستا + تينسي رانه بردوو (ده + رهگ + جيناوي لكاو) "ئيستا + نان ده خو + ات"

4 : سه رچاوه كان

4 . 1 : سه رچاوه كان به زماني ئينگليزي

- Allen, R. (1966). The verb system of Present-day American English. The Hague: Mouton.
- Bach, Carl (1985). Verbal Aspect. A General Theory and its Application to Present-Day English. Odense: Odense University Press.
- Bach, Carl. (1995). The Study of Aspect, Tense and Action: Towards a Theory of the Semantics of Grammatical Categories. Frankfurt am Main.
- Bertinetto Pier Marco (2000). Durative (non-focalized) PROG. In Dahil (2000). The Tense and Aspect in the Languages of Europ.
- Bertinetto, Pier Marco, Ebert Karen H, Casper de Groot. (2000). The Progressive in Europe. In Dahil Osten Tense and Aspect in the in the Languages of Europ.
- Comrie, Bernard (1976). Aspect An Introduction to the Study of Verbal Aspect and Related Problem. Cambridge. Cambridge Univesity Press.

- Comrie, B. (1981). *Language Universal and Linguistic Typology: Syntax and morphology*. Chicago: University of Chicago Press.
- Curme, G. O. (1931). *Syntax* by George O. Curme, published by: D. C. Heath and Company .
- Dahil Osten (1985). *Tense and Aspect System*. Oxford Blackwell.
- Dahil. Osten (1987). Review Article. *Folia Linguistics*. Series II.
- Dehghān, I. (1972). Dāshtan as an auxiliary in contemporary Persian. *Archiv Orientální (Praha)* 40: 198-205.
- Dowty, David R. (1979). *Word Meaning and Montague Grammar The Semantics of Verbs and Time in Generative Semantics and in Montague's PTQ*. Dordrecht: Reidel.
- Falhasiri, M., Y. M. & Barati, H. (2012). Second Language Acquisition of Progressive Aspect of Stative and Achievement Verbs in English. *Journal of Language Teaching and Research*, 3(5), 992-1003.
- Farahani, Ali Akbar Khomeijani. (1990) *A Syntactic and Semantic Study of the Tense and Aspect System of Modern Persian*. The University of Leeds.
- Hedin, E. (2000). The type-referring Function of the Imperfective. In Dahil (2000) *The Tense and Aspect in the Languages of Europe*.
- Hill, Archibald A. (1958) *Introduction to linguistic structure*. New youk: Harcourt, Brace.
- Jespersen, Otto (1924). *The philosophy of Grammar*. London: George Allen and Unwin, LTD.
- Jespersen, Otto (1933). *Essentials of English Grammar*. Londond: George Allen and Unwin. LTD.
- Joos, M. (1964). *The English Verb: Form and meanings*, University of Wisconsin press.
- Langacker, Ronald ([1991] 2002). *Concept, Image, and Symbol: The Cognitive Basis of Grammar*, 2nd edn. Berlin: Mouton de Gruyete.
- Ljung, M. (1980). *Reflection on the English progressive*. Gothneburg: Gotab.
- Lyons, J. (1977). *Semantics I-II* London. New York & Melbourne: Cambridge University Press.
- Ogihara, T. (1966). *Tense attitude, and Scope*. USA. Springer- science + business media Dordrecht.
- Ota, Akira (1963). *Tense and aspect of Present day American English*. Kenkyusha Tokyo.
- Smith, C. S. (1983). *A theory of Aspectual choice*. Linguistic Society of America. Vol. 59, NO. S. pp. 479 – 501.

- Sweet, Henry (1989). A New English Grammar Vol 1 London: Oxford University Press.
- Taylor, J. R. (2002). Cognitive Grammar, Oxford: Oxford University press.
- Vendler. Z. (1976). Verbs and times In Z Vendler (ED), Linguistics in philosophy. Ithaca. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vlach, F. (1981). The Semantics of the Progressive. In: Tedeschi PJ and Zaenen, A. (eds.) Tense and Aspect (Syntax and Semantics 14) Academic Press New York et al. 1981, 271 – 292.
- Windfuhr, G. (1979). Persian Grammar: History and state of it is study. New York: Mouton.
- Zandvoort, R. W. (1962). A hand book of English Grammar. Singapore: Singapore of set printing Co. (PTE) LTD.

ملخص

لقد خُصَّصَ هذا البحث لدراسة كاتكوري اسبيكت "progressive – التطور" في اللغة الكوردية، وذلك لعدم تناول هذه المسألة في دراسة خاصة من جهة، ومن جهة أخرى قد وضع مايتعلق بها تحت عنوان (الاستمرار)، حيث وضع معظم الباحثين "اسبكت الماضي للتطور" تحت عنوان "المضارع المستمر" حيث نرى الملاحظة نفسها في لغات أخرى.

يدرس هذا البحث التطور (progressive) الكوردي، محاولاً إثبات قدرة اللغة الكوردية على التعبير عن التطور عن عدة طرق مختلفة، لأنها تتضمن العلامات التي تعد أساساً للتطور، والتي تكن أساس التطور كالاتي:

1. خةريك + المصدر + الضمير المتصل " خةريكي + نانكردن + ـة / ن "
  2. سةرقالا + المصدر + الضمير المتصل " سةرقاَي + نانكردن + ـة / ن "
  3. لة + ناو/ضاوط + بوون " لة + بيركردنةوة + داية/ بوو / دةبيت "
- وهذه الظروف والتعابير التالية تحمل دلالات التطور أيضاً:
4. وا + الزمن المضارع (ده + الجزر + الضمير المتصل) " وا + رادكة + ات "
  5. ئيستا + الزمن المضارع (ده + الجزر + الضمير المتصل) " ئيستا + نان دةخو + ات "

لذلك قد بحث تطور المورفوسينتاكتيكل، البارافريزي والسيمانتيكي مبينا التشابه والاختلاف بين اللغة الكوردية وغيرها كالانجليزية والفارسية وذلك عن طريق الى المقارنة بين تلك اللغات.

وقد تطلبت طبيعة البحث ان يتكون من فصلين بالاضافة الى مقدمة – والتي تعتبر مدخلا للولوج الى البحث – ، وعرض أهم النتائج التي توصلت إليها الدراسة، ثم الإتيان بقائمة المصادر وملخص البحث باللغة الكوردية والعربية والانجليزية، آمين ان نكون موفقين في عرض معلومات جديدة حول هذا الكاتكوري، والى يكون لبنة أساسية او فتح باب مناقشة حول هذا الموضوع لكي يكمل غيرنا ما لم نطلع عليه.

Abstract

This research has been dedicated to study the category of (Progressive / development) aspect in Kurdish language due to the lack of a special study in this field. All most all the studies that have been done so far, have entitled "Progressive" as "Continuous" and named "Past Progressive Aspect" as "present continuous" even this is a case in other languages, as well.

In this study Kurdish progressive has been investigated and it has been attempted to illustrate that Kurdish language is able to demonstrate progressive through different ways because Kurdish language has these progressive markers which form progressive as the following:

1. **Xarik + base + Clitic** "xariki + Nankrdn + a / n"
2. **Sarqal + base + Clitic** "Sarqali + Nankrdn + a / n"
3. **La + base/noun + bun (verb be)** "La + Birkrdnawa + daya/ bu / dabet"

Additionally, these adverbs and expressions demonstrate progressive:

4. **Wa + present tense (da + root + clitic)** "wa + radaka + at"
5. **Esta + present tense (da + root + clitic)** "esta + nandaxo + at"

Likewise, the progressive of Morphosyntax, paraphrase and Semantics have been studied. In comparison with other languages such as English and Persian, similarities and differences of Kurdish language progressive have been indicated.

The nature of the papers has required that with the exception of the preface which is an opening path to the study, the research also should consist of two chapters, result and bibliography. It is tempted that some new information about this category has been expounded or it has opened a gate to negotiate this vital subject and further researches to be conducted.